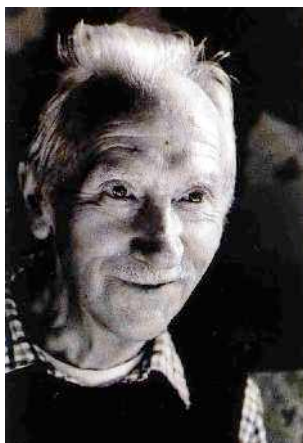

JOSEP DELTEIL

**Nòstre-Sénher lo segond
(JESUS II)**

roman

1951

NOSTRE -SEHNER LO SEGOND

CURIOSA experiéncia, e mai exemplara, aquela revirada, o puslèu aquela reseitacion de Nòstre-Sénher lo segond en occitan. Sai que, aviá ben de tot temps solfinat qu'èri pas dins mas sabatus en francés. Coma se la gargamèla feita per l'òc e lo mamòt se sentiá tota embarlificotuda de mèl. Es pas que fuguèssi pas esfòrç per engolir la pilula, ni mai que m'estorcèssi pas aquí ne vos aquí n'as. Mas... Ane, sachèri pas jamai escriure lo francés coma un Francés de França, vesindament e a plaser, coma alenas e coma cagas. La lenga francesa m'aparequèt totjorn coma l'obstacle que cal sautar, lo d'aquò' s que cal couquistar, coma l'enemic: A batre per totes los biaisses, de rusa o de fòrça. Me cal mon mot, me cal ma frasa, a tot còst. Me cal tornar trobar per en delà del sens usual e del blais dels cada-jorus, l'autentic, lo magic immemorial. Desenterrar al pic, pescar a la tartana totas las riquesas primitivas de la paraula, regolantas de limas e d'aigas. Aquò que pòdi pas o aculhir coma un don de Dieu, t' i me cal montar a l'arrambatge per lo desrabar, reguèrgue e ajogat, coma frut defendat, coma preda interdita. Dins lo çaganh de la batèsta. dirls l'odor del fotre e del sang, balbacejadis farrtastic, sauvatjus jusilhas...

Es qu'ai ieu dos lengatges: un de tot natural e coma consubstancial que l'ai portat al mond amb ieu dins mas gènas e dins mas venas, chucat sus las pòtas de ma maire, desvolopat al lum de mon paísatge, tòca-tòca amb lo mieu temps, e qu'a son torn enmotlèt mos uèlhs e mas aurelhas, estructurèt ma jove sensibilitat, condicionèt mon entendement: aquò's l'occitan. E l'autre tot accidental, que l'estudièri un bèl jorn suls bancs de l'escòla, sens que ne sacha ren ma patria fisica, — èri dins mos sièis ans — e que s'empeguèt, consí dirai, que s' empeutèt sul primièr, amb mai o mens de bonur, mas que me demorèt totjorn un bricon bizarre e coma estrangier: e aquò's lo francés.

Aquí lo fenomèn qu'explica la lenga de mos libres, maniquèa, mal enrasigada, e coma anant a tot vent. De contunh presa entre son assèti sentimental e sa racionalitat manlevada. Tant i a qu'aprèp setanta ans de lenga francesa, se se capita qu'un jorn, al contorn de la mapamonde,

d'un còp m'endeveni de nas amb lo patés, ne trefolissi d'aise dusca dins las tripas, coma lo pas marrit marin que met pè a terra e se sentis las cambas batejantus d'una alogria originala, que li rapèla sos primièrs passes de gratipautus pel sòl de son enfància, lo sòl que sa sillaba rampèla lo solèlh.

D'aquí l'estrauja dificultat de revirar mos obratges. Dusca al Jorn qu'lves Roqueta me venguèt prepausar sa revirada de Nòstre- Sénher lo Segond. Aici tre las primièras regas me retrobi al mieu, coma aprèp un viatge en França. Aqueste occitan d'aquí a l'aire mai natural que mon francés — coma s'èra el lo texte original e lo francés una simpla revirada. Es la pròva per nòu que tot aqueste libre foguèt pensat, justejat — e tanplan ben parlat — en occitan, puèi escrit en francés (entre que Mirelha per exemple foguèt aquò's evident pensat en francés, puoi revirat d'autoritat en provençal. I a quicòm de parisian a cò de Mistral, alara que los trobadors son frutus del terrador). L'occitan a mai de muscle, mai de tripa, a quicòm de gigantàs, de bonifaci, de fantastic, d'omeric, qu'a pas res a veire amb mon librilhon. Admiri consí s'es sachut revirar coma qui colhona un passatge e mai un autre que los cresiá ieu çò que ditz intradusibles, per exemple p. 473 a quand il eut épuisé..., o p. 538: il fit eau, fieffé fessu.... A plan dire, s'agis de retransplantacion, coma tal aubre originari del Japon — metem lo mespolièr — retransplantat al Japon i retroba totes ses aises d'espelison. Aici l'occitan giscla e regiscla ninò de sus despolhas coma una sèrp que càmbia de pèl e per delà to tas metamorfòsis retro ba la li bertat.

CAPITOL PRIMIER

MOBILIZACION GENERALA

Ont mèstre fòl, que se pren per Jèsus, Nòstre-Sénher lo segond — ça que la i a pas cap de fut que non se prenga per Shakespeare o Napoleon, per lo mens — s'escapa de l'asili e, per pucches e combas, se bota a desrevelhar los òmes e a mobilizar l'arma de l'òme. Consí, galhardament, racòla dotze disciples e ardit!

EN AQUEL TEMPS D'AQUI un cabordàs deprimièira se faguèt la mala de l'Asili dels Fats de X... Era dimenge de Pasquetas, al clarebrun. Era vestit de son velos del dimenge, la barba socratica, l'uèlh mapamondial. E visca la Libertat!

Tres jornadas, que caminèt. E mai tres nuèits.

En finala t'arriba al bòsc grand de la Galauba. Lo boscatièr lai èra, la pigassa a la man.

Un bocin d'òme ni vièlh ni jove, ni bèl ni petit, un d'aqueles passa que t'ai vist, mas amb un morre qu'atencion! Tot de borra: tota una randalha de pelses, de barba, de barbòt, de mostachas e d'ussas, tot aquò negre corpatàs. E al mitan de tot aquel forbic, un parelh de vistonasses blancs que lusissián, gletes e grosses, coma un parelh d'uèlhs de galina. Se vesia qu'aquel morre bestial, mistic, innocent e divenc tot al còp èra un dels mèstres-tipas de la creacion primièira. L'escandalh.

E sul pic mèstre fòl d'atac:

- Que fas aquí?
- Vivi, ditz l'òme, planplanet.
- Plan respost, ditz lo fòl. Tu, m'agradas.
- E tu m'emmerdas!
- Va plan, va plan, diguèt lo fòl. Aquo's pas la plaça que manca!
- Ganhi ma vida.
- La pèrdes! maissèt lo fòl. Tuar d'arbres, ressar de pòstes... de lònca... Aquò's aquò qu'apèlas viure?

- Comuni amb la natura, fasiá l'autre, jos las espècias del pan, de l'aiga e del vent... Soi l'enfant de la natura, un atòm de natura...

- Escanadas, diguèt l'òme amb un gèst de braconièr. Es per aquí que comencèri, bogre de con. T'ai pelat tot aquò rasibus e dins l'uòu. Me lavèri al solelh e lo Mal, lo caguèri.

- Sus tèrra, i a ben pr'aquò, tres miliards d'òmes que del Mal n'an las tripas plenas...

- A la teuna! diguèt l'òme. Pòdes crebar dins ta caganha, amic-homo!

- Mentisses!

- Un miliard de fòls, un miliard de cons, un miliard de mòrts e apuèi? Ieu, soi urós!

- Mentisses. Te disi que mentisses, i tornava lo fòl a brutla-mostachas. Te mentisses a tu. Pas mai urós que lo poleton pichon que sentís la pluma o que lo batèu a velas jos lo vent.

- Diga, tu, diguèt l'òme que s'encavalcava, diga. E qual siás, tu?

- Ieu? Soi Jèsus, Nòstre-Sénher lo Segond, l'enfant de Dieu.

- Al diables, marmotejava l'autre dins sa barba. Un fòl?

- Ai decidit d'enclosquejar lo mond, fasiá Jèsus a tira d'ala.

- Diables, diables...

- Oc-ben, òc-ben. As dins l'iris de l'uèlh un punt brunet, d'un brun de bura, de cancèr, de tempèsta. Sufís d'un pelhòt de nèu per descadenar l'avalanca.

- Espia! As dins la barba un pel reguèrlhe, un pel canin que, de camin, li 'n va far veire a la bela natura. As al fons de ton arma un grelh sens èime e sens irme: lo famós gran de sèrbe... Es per aquò que t'ai causit.

- Causit? l'autre s'encolerèt...

- Oc-ben, òc-ben, causit. Nimai, ara, te quiti pas pus. Pas de pietat pels elegits! Tu, fas lo pes. Siás bon.

E a dançar a son entorn, patraca, coma un sorcièr.

L'òme tremolava aici-sèm, de las espatlas als arpions.

- De qué cal far? balbucejava.

- Partir, diguèt Nòstre-Sénher. Partir, partir! Dieu a l'esclaire e dreit a l'òme! Los desrevelhar los òmes. Los mobilizar, que sabon pas solament de qué *son*. Dormisson. Li cal agusar los vists, li torcar lo comprenòri. *Ome, desrevelha-te!* Los agantar per la barbata, pel boton de la bragueta, per l'imaginacion. E aquí! Cap e cap! Que son totes de mèstres òmes, d'eròs, e *de naissença*, atencion! Que cadon, tre l'uòu, e mai lo pus bistòrt e lo pus tustaboisses, a reçauput çò sieu e de bon dreit, son *jòc* a el per sa vida jogar: l'elefant sa trompa, la canavèra lo baston sobeiran, la pimpanèla son nom de bèstia del bon dieu, lo merdathon sa magia, l'àngel son ala... Las plenas pòchas d'èime, los cinc sens a tot petar... Que tot òme es gros de Dieu... Que degalhan son temps a *desnaturar la natura*... Que se sagnan las mesolhas, que s'empalhan lo còr... Que chicanan, chicanan, aquí ne vòs aquí n'as.. Qu'es voida sa vidassa, voida e mai que voida, sens color, sens gost ni gusta. Vòstre ideal? Quin manjanèci! E las aurellhas vertadièiras alavetz? E lo solelh a de bon? E lo bon Dieu, lo vertadièr bon Dieu? Embabochis-la un bocin, ton arma! Archimèdes, ont sias? E tu, Savonaròla? Ai, macarèl! se lo trucar d'un còr podiá metre foc a la mèrda! A, las trompetas de Jericò! Bufa dins l'olifant, bufa! Que t'ausigue l'en delà! Visca Dieu! - Pus vite! disiá Napoleon. Fa mai de mila generacions que los òmes son lo bèc dins l'aiga. Aquò's dempuèi Thout-Ank-Amon, dempuèi Abraham lo pepin que desabalisson los òmes! Es madura la vida, la vida vidanta, emai mai que madura.

Lo bogre batalhava encara:

- E mon mèstre?
 - Al diables?
 - E mon gos?
 - En libertat!
 - E mon arma?
 - A Dieu!

Lo vent bufava.

-Soi pas qu'un paure boscatier, barbotejava lo paure òme.

-D'ara enlà seràs Parcifal, disia NostreSénher. Ardit!

E lo nas dins l'esclòp, los pes espesses, la tèsta al cèl, lo duo se metèt en camin.

Caminavan, colona per dos, pel camin ferrat miliardari, a bèles passes espantats. Las lausetas se trufavan del vent. Las civadas del solelh.

Nòstre-Sénher s'èra copat un fiulèl dins un bocin de sause e aquò te fiulava viu dins lo matinet bofarèl.

- E tu? li disia Parcifal.

- Ieu, li contava Nòstre-Sénher, èri nascut d'un lauraire galés e d'una pastressa romana. En aval. Al país de la mofa. A l'escòla chuquèri Plutarca e la Crotz. Se me gratavi los pompilhs, i trobavi los Graccas. Dobrissiái l'uèlh? Era lo Crist.

Aquel vam dels gojats... Vint ans: lo temps epic. Marcavi mal, disián. Las filhas, las trobavi asiatas. Fondèri un Ordre de Cavalarià: Pro Virgo!

Mos méstres me vesían curat, mercant de vent, alucaire de calellhas, professor de cacahuétas, e mai sai que ne doblidi. Ieu, voliái èsser general.

En primièr m'anèri embarrar dins una clastra. A Assisi, a cò dels Franciscans. Aviái set d'absolut. Totjorn en tèsta! Tot dreit cap a... Un còp, a Nòstra Dòna de París, desgostat qu'èri per to tas sas moninariás e totas sas afrositats, te mònti en cadieira, tot d'una e t'i fau petar un presic coma un cabord: te presiquí la vertat caborda, sens farda ni pas ren. Un escàndol de totes los diables! M'embarrèron, un primièr còp. A Charenton.

Alavetz m'atali a escriure: coma a Patmòs. AL franchimand, a sas pompas e a sas òbras, sas galantariás e tot aquò, i t'encapitavi patin patan pas ren. La violèri aquela lenga. Coma aviái pas cap d'estilo (estilet, estil, estilò, estira l'aligòt) escriguèri amb los dits e, de còps que i a, lo dimenge, a beles còps de punhs. Fasiái dins lo conte de ma grand, l'epopèa pataruda. Lecavi coma cal los massacres, las filhetas tanben. Me venián de paraulas nòvas coma un parelh de sabatons que sentissián lo lait d'escaravissas e lo despiucelatge.

- Emai las vocalas que las sabiái causir » çò ditz Nietzsche. Lo jòc de mots qu'aquò's l'Eros de l'art... Publiquèri un roman que m'agradava son ataca:

- *Bofarèla, tetafarèla, caollarèla, tota pomponada de frèsc coma cavala en fièira, la petita Albinona se'n va a la nòça....*

Escriguèri una *Mòrt de Nòstre-Sénher*. Aquo's desempuèi que m'apèlan pas pus que Nòstre Sénher, Nòstre-Sénher lo Segond.

Afric, poja per la còsta josiva e jos sos pes descauces, ferrats a glaç, pets de fòc consí fan flòri! Son nom: lèsus Son mestier: Dieu. Un mestier qu'òm ne vei, rajant de long de sa barbassa blonda, l'espessa susor en trabalh. Es en tenguda de banhard, blau. La crotz es son òutis. Lo solelh biblic plana aquí dessus coma un condòr. El camina e sos passes parpanhasses se desmèrdan, un puèi l'autre, del gravàs escaufat, bandat de las sèrps...

Escriguèri de poèmas:

A quaranta ans dins la flor de ma carn Voli maniar, beure e nicar a faire peur Agantar lo mond per l'aurelha E lo fotre dins mon gilet. Ai la talent pels uòlhs Chapem la tèrra, mos amics, E caguem-ne la mèrda a la barba de Dieus! D'ara enlà, con de cervèl D'ara enlà, mon arma, granhòta vielhassa Patas en bas! Còr al solelh!

Vòli un brave còp nàisser animal! A Caval!

Signat: Delteil. Aquò foguèt.

Alavetz m'engatgèri. Dins los Espahis. L'Africa, lo Saharà, los miratges. Dins l'armada vegèri pas que galonariás, burocracia, tablèu d'abançament. E politica. En finala i poguèri pas téner. Un bèl jorn, a l'Elisèu, en plena recepcion del Primièr de l'An, te foti dos carpanes al President de la Republica. M'as comprés se me tornèron embastilhar. Lèu fait...

E òc: un parellhat de còps o tres que m'embarrèron dins sos ostals de santat-sic. Ieu, sire Innocent, vescomte de Vertat.

- Fòl?

- Oc-ben. Fòl, fòl, fòl d'èime, cridava Nòstre-Sénher. Dire tota la vertat... Escolar l'asirança, la violéncia, l'orguèlh... tuar la guèrra... Aquí l'as lo cabordum dels cabordums. Siaguem cabords, te disi. Aquò's liure, un fòl, aquò te vòla, aquò te nada, aquò te fa lo Dieu... O sabes, tu, çò qu'es un fòl?

- Pecaire... disia l'òme.

- Quand agèt abenadas las argelas blancas e rojas e los tresaus de totas las tèrras nòvas per ne pastar a plan-punhs totas raças de borra e de carn, las bèstias incomparablas, los mastodonts del sang grand; quand agèt, de las sablas manhagas de la mar, enfantat los peisses de sòmi e las bestiòtas encauquilhadas qu'encigalan la faula de la mar e que, las margas regussadas, la lenga als pòts coma l'artisan a son cap d'òbra, agèt, de la pus ideala vena de caulin, tirat çò melhor que poguèsse: l'òme, el, amb son rire e sus passions, Dieu alavetz s'espièt dins son miralh d'azur amb qualqua voluptat.

Mas tot d'un còp, tressaliguèt: son uèlh d'agata se tanquèt sus son emboriga fertila. Se metèt a soscar entremièg los solelhs. Qué mancava alavetz a sa creacion mirgalhada? Quina corona? Quin punt final? S'encaminèt pels elements cabords, per las colors crusas, tot apensamentit. N'anava e grellhs e levames de quilhar nas. La mainatjalha de las formas, lo sent- fum de las babòtas a tu a ieu, metián lo nonres verge cuol sus cap.

Terre òu! se pensèt. I a l'esperit de concupiscença, ja l'esperit de revòlta! L'orribla, l'etèrna matèria, es que va, abans que ren non siá, tirar la barba al Creator? Dieu rispava long dels aires de Cauanha, per las matas de lusors. Soscava de qualqu'un que seriá fait de confins e d'extrà, pastat de pasta d'alas, enviudat del quite buf divenc. Mas d'ont lo tirar, tot florit? De quina mena de porcelana? De quina posca immaculada? La farina de tèrra mai fina avia pas congregat que l'òme, ailàs, esclau, ailàs, de la cendre de sa debuta, empetegat aqui dedins, cap e cuol. Podià plan far lo torn, d'una estirada, de sos sèt céls, furgar dins la tripalha de l'estelam, landar pels begoniàs, empachava pasmens que de pertot, espessa o espiritosa, pastasinhòla o polèn, i avià pas que la matèria, font d'images e de fenomèns, mas sens arma totjorn, sens arma, sens arma, sens arma.

— L'arma, l'arma la bauja! maissava lo bon Dieu d'una votz comola d'albas. E, tot en parlant, bombissia coma un cabrit pels expandis arcolans. E lo resson de lònga ressonava: — Ase! Jamai om crea pas que la vida qu'òm a! » Alavetz, tot d'un còp, l'as aquí que caplèva dins los etèrs muscats, tament sople que del talon truca lo zonit e, se furant, fins a las tripas: — Aqueste còp i sèm, ço ditz. Auriàs dit que de flambas d'aigardent li sortissian pels trauquilhons vius de la pèl, que tot son pitral drud respirava d'espermatozoids d'aur. Se balançava atal, sus sa trantola de raisses, patriarca e domaisèla tot ensemble, sens mai bolegar que Beethoven o la batalha d'Austerlitz. Escandilhant del viston a l'artelh, esbleugissent de vam e d'ideal e bufant a bèlas colonadas son buf tot blau. L'estrabòrd d'aquel que crea! La ganarra d'aquel que congrèa! L'especifica ganarra de Dieu! T'aganta son alen a planpunh, te lo pasta amb maestria sul mamèl e te ne tira lo primièr fòl!

Atal n'anavan, calenhant mèrlhes, rire en boca. Lo solelhòt jovenet jogava, sansònha, amb las oras. Te sentissias una arma d'estivada, un còr de cèrvia. Una domaisèla passèt, botticeliana...

E ara una vilòta: calossuda, fardapolida.

- Polit endreit, ditz Nostre-Sénher. E, la calelha al cap del braç:

- L'òme, ont es?

- Ieu, soi lo rodièr, ditz lo rodièr.

- E ieu, lo sagnaire de pòrcs, disiá l'autre.

- L'òme?... L'òme?... disiá Nòstre-Sénher.

- Consí dises? demandava lo factor.

- Aquel d'aquí es lo fustièr, disiá lo fabre.

- E aquel lo fossaire.

- Aicí disiá lo rector, avèm lo rector, l'innocent, lo tamborinaire, l'ase... *Esser?*... Om es qualqu'un, al transitiu: duc, notari o con. L'òme? Non. Vesi pas. Ai agut vist una filha al banh, un avesque al cagador, un nenin al tetè. Mas ont es l'òme?

- Bon, salut, diguèt Nostre-Sénher.

Viran lo cuol. Lèvan de polsa.

- Consí s'apèla aquel vilatge? demandèt Parcifal.

- De vilatges sus la tèrra, Nostre-Sénher diguèt, n'i a pas que dos, dos vilatges bessons: Sortir-d'aquí e Gausirdese.

Un pauc pus luènh, crosan un carretièr, violet e vermèlh que carrejava palha fòla a beles cops de foet de solelh. La rauba de son cavalàs èra tortora, sas aurelhas a cèrc. Barret mondial sus un uèlh d'alh.

- Ou, l'òme! Que fas aquí? li ven Nostre-Sénher.
 - Vau al mercat.
 - As dejunat?
 - Ai pres la gota.
 - Siás urós?
 - Coma barreta, ço ditz. Chapas, fiulas, la culhida va plan, los enfants te butan, lo porc a d'apetis.
 - E lo vièlh?
 - Lo vièlh vielhís, caga del cuol, aquò's la vida.
 - E la femna?
 - La femna malauteja, es la règla.
 - E lo filh?
 - A la guèrra, es legal.
 - E ton fraire?
 - Mòrt. Son de causas qu'arriban.
 - En finala, ditz Nostre-Sénher, se tiras la malautia, la mòrt, la guèrra, tot va plan?
 - Va plan, ço ditz, aquò's la condicion umana:
- Fotuda condicion! Condicion de mèrda! bramava Nostre-Sénher. Rapela-te d'un postulat lo que te definís l'òme coma un mal! L'orguèlh, lo marridum, lo gorrinitge, la foliá: congenitals a l'òme coma la trompa a l'elefant?... La condicion umana?... Mas quina condicion?... La de Caligulà, d'Hitler e de Radasa o la de Confucius, de Socrates, d'Epictètes o de Francés d'Assisi? L'òme es a inventar tornarmai. Bon. Salut!

Viran lo cuòl. Lèvan de polsa.

Del costat de la plana, un barracòt en puzzle: muralhas crusas, un potz a man, tres telhs, qualquas eiminadas de blat o quicòm coma aquò... a vista de zoava. Un paisanàs serpateja aquí dedins amb un troç de mnol citron, tot aurelhut, a pèrdia de grollas...

- Que fas aquí? Nostre-Sénher li ditz.
- L'autre arrèsta borrica, chaspa casqueta tot camus:
- Lauri, respond.
- Va plan. È ièr?
- Ièr? Lauravi.
- E deman?
- Deman? Laurarai, ditz, tot embabochit.
- Quant de règas, cada jorn?
- Un centenat.
- Quant de temps as?
- Los cinquanta.
- Va plan. Trenta ans que lauras, quant te fa de regas qu'as feitas dins ta vida?
- A trenta mila dins l'annada, deu anar cercar lo milion.
- Bon. Salut!
- L'embauchas pas aquel d'aquí? Ii demandava l'autre.
- AL cap d'un milion de regas, s'as pas comprés, li diguèt Nostre-Sénher, es que sias...

Viran lo cuol. Lèvan de polsa.

Caminavan al pas de l'as, endrapelats de vent. A l'azard dels campmases cocuts, de las vilòtas torna-i. Passan per un vilatjàs comol de tinas a ne petar. Sul pas de sa botiga un barbièr se barbava.

- Qué fas aquí? Ii ven Jésus.
- Pas ren, fa l'òme.
- Caucanha!
- Caucanha de nèci, romeguèt l'autre.
- Tè, tè, tè... faguèt Nostre-Sénher.

- Vos quatre sòuses?

- Vòli ta pèl.

Te l'emponha la plena barba, a la barba del solelh e te lo secotís, cal veire.

- Qual siás, tu? Qunte siás de tos incomparables possibles? A vint ans siás (aquò se pòt) coronèl de cavaliariá emplegadòt de las Pompas Funèbras, cardinal, rastacoèra, pomadin... Es qu'as causit? E per de qué chicanas? Far cliqueJar tos cisèls, aquò te va coma chica a caval De l'autre band de ta pintrura, de l'autre band de ta codena, aquò's aquí que ieu legissi. E i legissi letras bèlas! As de qué, gojat! De grana de conquistador, de chuc de tipe, de borra d'as. A! A! Pr'amor qu'a gratis rasas los radasas del canton, dins un traça de vilatjòt de patincofin, al fin fons de tas cauças en pèl del caol te cresias tirat d'aquí tranquillot, los cresiás a l'abric tos uòus de fènis e lo cresiás plan embuscat ton gròs morre d'Ercules! Pensavas qu'aquò èra, que te l'anavas passar plan, entre doas ramadas, ta puta de vida, zo, a l'amagat, cesar incognito! Vas veire un pauc...

- Mas que... bretonejava l'òme.

- Bon pel servici, tronèt Nostre-Sénher. Tu, seràs Pascal. Fai tirar, zo. Ardit!

Al vilatge bèl, te tomban sul gal del quartièr, una escala de seda pel bèc.

- Que fas aquí?

- Chut, çò ditz, fau l'amor.

- Va plan. E apuèi?

- Apuèi? Pas mai. Aquò's la vida.

- Alavetz, lo jorn e la nuèit?... Tot l'an?

- Totas, diguèt amb un rire de verre.

- Aquò's plan polidet lo daquòs, diguèt Nòstre- Sénher, plan foligaud, plan vici-viu e tot aquò. Mas ane... aquò te prusis pas jamai un briconèl pus naut que tafanari? E Platon, l'as legit? E la IXa, la conèisses? E la 1000 a? Sabes gausir d'un arbre? Lo solèlh, l'as tornat pensar? Esser Dieu...

- Aimi... ditz l'autre.

- E... quant de còps, dins ta vida?

- Diantres! A tres o quatre còps lo jorn, fa mila còps dins l'an... Trenta mila, me fa, diguèt, coma Artaban.

- E pissat?

- Per ma fe.. tres o quatre còps cada jorn,... deu far aitant a quicòm prèp.

- Va plan, diguèt. Salut!

Viran lo cuol. Lèvan de polsa.

Gaire pus luènh te veson ma teularié.. — Dintrem, ditz Nòstre-Sénher. E al mèstre teulièr:

- Qué fas aquí?

- De salsissa, diguèt l'òme, amb un èr de dos èrs... de burre de boc... de nogat, tè.

- Aqueste còp, va plan, diguèt Nòstre-Sénher. Siás vergonhós, tu.

- Vergonhós de qué? diguèt l'autre. Era redde coma un pal.

- Vergonhos del mot teule. E de la causa- teule

- Diga-z-òu! diguèt l'òme.

Diga-zòu! diguèt Nostre-Sénher que se fasia un nos al mocador. Fas mina de ne far un confle de tos teules, l'arnic. Te sortisson de pels uèlhs, tos teules. N'as las pòchas pochudas dels teules... Lo ventre ventrut dels teules... Las aurelhas las as teules, los artelhs: teules. Bufas teule, camarada, pensas teule, teule que siás... Ane... Léva-te.

Pivelat, l'autre se quilha.

- Daisca-me aquel torn.

- L'autre o fasiá que l'escotava.

- Aganta ton baston e sèc-me. D'ara enlà seràs Socrates.

Prenguèt son bastarròt, levèt los uèlhs. D'uèll~s de cort de vista, pichotets, pichotets e druds que fasiá paur.

- Sarratz-vos, cridèt Nòstre-Sénher. Ardit!

- Lèvan lo cuol e de camin! Mai mirliflòrs que non jamai. E de cantar:

*Anem enfants d'uòus de galina
Lo solèlh sentís a solièr
Naut lo vèrb e naut l'encrièr
Cantem lo mond que s'encamina!*

Un còp a la ribièira, calguèt passar a barca. Lo passaire penequejava, l'artelh al cèl.
- Ou! Enaval! brama Nòstre-Sénher.

L'òme tressauta. Jos son pè l'horizont se desmarga

- Veni, çò ditz.
- Qué fas aquí? ditz Nòstre-Sénher, sautant sus la barca.
- O veses ben pro, li ditz, tot brave, lo brave òme. Passi lo passant.
- Aquò's ta vocacion?
- Es mon mestièr.
- Vòli dire: aquò t'amusa?
- Me ganhi la vida, çò ditz.
- La pérdes! udola Nòstre-Sénher a totpèdre.

L'autre lèva lo nas, bernic sul pic, davant aqueles ostrogots.

- Mèfi, çò ditz, i a de fons empr'aicí
 - Oc-ben, oc-ben, i a de fons, contunhava Nòstre-Sénher: de fons, de resèrva, de ressorça.
- L'as pas tota escampada als passants ta podra d'embòrlha nimai saique tota, a las lòhas, ta semença, aquò rai. Ane... Bon pel servici! Seràs Dòm Quichòte!
- Qual sias, alavetz? diguèt l'òme.
 - A tu. n'as passats de tota borra e de tot operà! Vert e sec, negres e blaus, gojas e galapians, petas de cabra e prenhons d'aur, chucapesolhs e tetatigres, chuc de jutge e bocan de boc, macarèls mecoses, mites de muòlas, putas de piòt, cabordum cavalier, chipolati chipolata. E ben, passaire, aqueste còp es la foliá que passas.

Te sauta sus la riba e:

- Ardit los fòs! cridava. En abans!

Anavan al pas de l'as, endrapelats de vent.

- Fòls de qué? disiá lo passaire.
- Fòls de faula! disia lo teulièr.
- Fòls de fèrre! disia Socrates. -Fòls de fe! disiá Nòstre-Sénher.
- Fòls de floses! disiá Parcifal.
- Fòs de fòc! disia Dòm Quichòte. -Fols de folia! disiá Pascal.
- Fòls de l'èime! sisclèt Nòstre-Sénher. -L'èime... disiá Socrates.
- Aquí t'arrèsti! L'èime, aquò's l'èime fòl, cantava Nòstre-Sénher. L'èime aquò's bèl nas, grand uèlh e pensada sens calças. Veses dins l'en delà, imaginas la quintesséncia. Sabes que tèsta d'òme aquò's solelh, qu'un parelh d'aurelhas aquò's un caravanseralh d'operà. Que la la femna aquò's la pèira filosofala... Que, ieu, soi Dieu.
- Soscavi, barbotinava lo barquièr a de pescarias de pèrlas, a de Missisipis...
- Soscavi, marmotejava lo teulièr a de Píramids d'estèlas, a de ponts qu'encambèsson lo cèl.
- Çò que ne soscas, fai o tu, encantava Nòstre-Sénher.
- L'impossible... bretonejava Socrates.
- Impossible es pas fòl! cridèt Jèsus.

A tocar lo Tribunal, un òme roge, negre verd agusava cotèls e pigassas.

- Qué fas aquí?
- O veses ben: soi lo borrèl.

...

- E òc, diguèt: acorchi lo mond, còpi caps, pengi. Es mon mestièr.
- Diables! marmotejava Nòstre-Sénher.

Viran lo cuol. Lévan de polsa.

Aital trapèron un banquièr, un notari de josprefectura, un engenhaire de las Pompas Funèbras, un avocat doble, una duquesa madura, un diplomata agotat, un anticari-sic, un archavesque impar, un emperaire mòrt.

Nòstre-Sénher passava lis, fasia tirar.

A cima de còsta, a l'òrle d'un campmas, lo mulatièr de Parpalhòlas esperava, quilhat davant sa muola, la barreta sul bèc, pè a l'estrieu.

- Qué fas aquí?

- Espèri.

- E espèras de qué?

- La femna... Fa quaranta ans.

- E...

- E vendrà, roncava aqueste mulatièr d'una votz de Paradís. Va venir. Tanplan uèi e tanplan deman... Al temps de las cerièiras... Al temps dels chacelàs... Me diguèt que l'esperèssi, aici: a l'Albèrga de l'Orle, a l'ora de las vèspras. Fa quaranta ans d'aiçò. Avia son casaquin colouint e sa cbfa flama de fòc que flamba. Quaranta que soi al rendètz-vos, cada jorn, que tòmbe fòc o ravanèlas.

- E...

- E jamai non venguèt. Jamai. Espèri pas mens. Mos uèlhs espèran, ma boca espèra, mon cèr espèra.

- Consí deu èsser polida!

- Coma la luna del desèrt quand aquò li prutz del leon. Coma l'uèlh del colibrí quand s'espia al mièg del miosotís, coma una gota d'aigatge sul pelós d'una piucèla, coma la pèl del rossanèl al primièr d'abril, coma la flor d'agram, l'uèlh de vairat, lo lait d'ermina, l'escalha, la laca, lo pistil. A, se la podiás veire pel trauc de la sarralha o lo temps d'un ulhauç, per ausir dire o per sillèpsi! Emai tu, emai tu, consí ne vendriás fat fins a la saltacion e l'encorbelament! Gaita-la amb sa talha de pin parasòl, sas espatlas amplas de balena jove, sas ancas calorentas e pomadas, sas longas cambas de caçaira, tota de compés sus sos pès justes, coma lo palmièr, la girafa, lo rei, lo pòl, la dança, l'espiga, l'estil! Garruda a abraçar d'Emperaires, cuolpolidà, polidamont, polidaval. Ajusta a tot aquò lo polèn de sa pèl, la règa del cuol, lo tròn de l'uèlh.... A, mèrda, alavetz, o te disi: de tetas coma las seunas i te pòdes setar dessus, i cantar vèspras, i bastir Roma... de qué dormir e somiar in saecula saeculorum... De pelses coma un batèu comol d'espècias. A! quand avança, aqueles uèlhs fenduts coma cuèissa de gazèla, fodrejant forraborra instints, mesolhas, sabas, clorofilas, empèris, principis...

- Ont es, alavetz?

- A Roma, a la Mèca, al Paradís, te sabi. Tot lo mond es amoros d'ela pel país tot: los pepins, los gojatasses emai los nenins al mamèl. Laura, li dison. Avèm format una congregacion d'amoroses: los Lauriòls. Los escolièrs imajaires se sarran un de l'autre pels camins cabrifolièrs, a la chut-chut:

- L'as vista, a Laura?.

Aqueste, qu 'agusa sa dalha a contra-jorn amb de minas de preire asiata, es a Laura que pensa, el tanben. E aquel d'aquí que fiula amb tant de magia doçana per far pissar sos buòus, es a Laura que pensa. E lo que fa miègjorn, jol garric negre, l'uèlh a l'arrèst, genolh agut; e lo qu'amanhaga son ase amb una man que jamai non finís, e lo que camina enaval, jol bòsc levat, parlasolet, e lo que mols la vaca en risent als serafins, lo que còpa son pan de travèrs... A Laura pensan... Laura qu'es tota en nosautris totis, dins la vena del ponhet, lo margue de la forca, nòstre sòmi de mièjanuèit. La reconèisses de pertot... dins un sòu de cèl, dins un uèlh de jai... Es resinieira se descaumas sos pins. Se menas los porcèls a l'agland, es reglanaira. Sómias drech? L'as aquí fada. Aquel nivol que passa, comol de canèla e d'iranges, aquò's ela tornar, ela tanben lo cascalh del rinsset suls calhaus, ela la pluèja suls colzats, la becardia que partatja ta pena, lo gos que t'espia. tot tendre. Es ela, ela, ela...

- Esperar, esperar... soscava Nòstre-Sénher. Esperar l'amor... Esperar la mòrt... Quaranta ans... Va plan! Per de qué pas cent ans tanben? Per de qué pas milanta?

Viran lo cuol. Lèvan de polsa.

Parla que parlaràs, sosca que soscaràs, s'avisèron d'un ostalet cobèrt de palha flama nòva, engarlandat de correjòlas. Dins la mofa e la moscalha i jogavan dos enfants plan vestits: de sa pèl. De cada costat de ia pòrta, una piramid de gojas. Sentissiá la lachuga asiata e lo caulet roman:

- Qué fas aquí? diguèt Nòstre-Sénher al brave òme.

- M'abstèni, diguèt.

- S'absten, diguèt Socrates.

- S'absten, diguèt don Quichòta.
- S'absten, diguèt Parcifal.
- S'absten, diguèt l'ecò
- Soi vegetarian, diguèt l'ome-miqueta.
- Aquò's quicòm, diguèt Nòstre-Sénher.

- Se desincarnar, disiá Monsen Vegé, aquí l'alfà e l'omegà. Al fòc, a l'aiga, al vent tota la carnifalha! Sublimar tot aquò, tot aquel marremorre, aquel sang negre, aquela negra tripalha de tragèdia.

- A la teuna, disiá lo teulièr.

- L'alh... contunhava lo besavi.

Nòstre-Sénher l'espriava, plond e bronc, a través sos uèlhs de carn; fins a la crosada... Daumatge! se pensava en s'alisant la barba.

Viran lo cuol. Lèvan de polsa.

A l'autra man de las causas, jos un pinàs, un sacre zèbre, morre muscat, en subrevèsta d'ospodar. Pissava sus papièr blanc.

- Qié fas aquí?

- Escrivi... diguèt lo masc.

- Escriure de qué?

- Pas ren, pas ren... li tornèt lo sorcièr. Escriure, vèrb en se. Coma èsser. Canti, encanti.

- Bel canto?

- No, no. Plan cant. Plens camps... Esséncia d'ortolan! Esperit!

- Fotuda lenga!

- Lenga deParadís! Parli vèrb coma Dieu fa... Encantament... Tu, chaupinhas dins lo cèrb coma porcèls pel treule!

Coma peis dins l'aiga...

Literatura alavetz?

Yes, Yes. Literatura... Literalament... Lo mot atrapa-causas... La letra qu'incarna... La letra matadòr: — Aqu'òs polit coma de literatura, disiá Jarry. Lenga morta que son escritura. Pòner sarrat. Esperar l'inspiracion dins la postura de la puta a l'espèra del client? Bè! Alrèc! Venga, venfuèsse qualque Rabelais, Shakespeare, Maiakovski o Lorca!

- E Lo vèrb carn se faguèt. Zo, Zo, Zo! A molons!... Literatura, literatura, literatura...

- Mas que! A pas cielhit d'un sòu aquel d'aquí! disiá Nòstre- Sénher. Ane... Bon Pel Servici! Tu, seràs l'Aurpalhaire! Ardit!

Un gojatòt, los uèlhs cruses, desnisava un nis de mèrlhes, a bèl randalh.

- Qué fas aquí? ditz Nòstre-Sénher.

- Cèrqui lo mèrlhe blanc, ditz lo drollet.

- Ou! Pichonàs!...

- A l'escòla, disiá l'enfant, vòli èsser Carlesmanha

- Bon pel servici! cridava Nòstre-Sénher. Carlesmanha seràs.

A caçaire caçant:

- Afusta-lo naut

A ramonaire:

- Eucaristia!

A l'Empereire:

- Assuca-lo de beutat, d'èime assuca-lo!

- A la fièira comprar un ase, disiá lo maquinhon.

- Perqué pas un caval?

-...

- Perqué pas mila cavals, dotze elefants, un unicòrn? Ase tu. Bon. Salut.

- Marescal de França. disiá lo Marescal... Pas que de victòrias... Tretze a la dotzena...

Espelofidas!

- Bon pel servici! Bon pel servici!

- Ieu soi professor agregat, disiá lo professor.

- De qué cantas?

- Oi! La trigonometria, l'istòria de l'Alaska, l'ebreu...
- Ebreu tu, faguèt Nòstre-Sénher. La vida, qu'es aquò? As aquí tota la trigonometria e tot l'ebreu. Bon. Salut!
- Enforni ma 894. 309 ena bòla de pan... disiá lo bolangièr amb son grandaràs pitral blau.
- Ressemèli mon 93. 854 en parelh de sabatas... disiá lo sabatièr, lo nas a la planta del pé.
- La vida es polida, fasia Nòstre-Sénher.
- Tusti ma 512. 295 ena letra... disiá la dactilòta amb sos uèlhs de cort de vista.
- Acochi ma 101 ena acochada... disiai l'acochaira
- La vida es polida! fasiá Nòstre-Sénher.
- Ai sarcit 33. 589. 273 caucetas disiá la lingièira
- 500. 000 messas, disiá lo rector, sos esclopasses dins son plan cant.
- Ai pescat 123. 258. 394 vairats, disiá lo pescaire.
- Nicats 694. 304 clients, disiá la puta onesta.
- Enterrats 694. 304 clients disiá lo manja-mòrts.
- Servit 5. 000. 000 de bòcs disiá lo garçon de cafè.
- Manjat 100. 000 quilòs de pan, disiá lo notari.
- Cagat 100. 000 quilos de mèrda, disia la notaressa.
- Desrabi, escalpi, disiá l'otorinòlaringòlogò... polipes, quistes de tota mena, tumors a floses e a truches. Soi l'òme dels traucs del nas, dels orificis muscats, lo macarèl de las mucosas. A ieu las luèlas ai chuc, los meats maissaires, las corniòlas alleluiàs, las crussentèlas ioïdas, tiroïoïdas, aritenoïdas, cricoïdas, cricòtiroïdas...

A! la polida, polidda, poliddda, polidddda viddddda!

Viran lo cuol. Lévan de polsa.

E ara caminavan, de mai en mai solemnes, de mai en mai mirliflòs. Zo, zo, zo... Tricatraca... De vila en vilatge... De bòrda en ciutat... furgant per castèls e cabanas... sondant la pus mendre barraca, las trogloditariás... metent lo nas als fenestrons, a las paissièiras... ventalhant los mercats... copant carrèus... Nòstre-Sénher en tèsta... Entredubriassia las pòrtas, passava lo cap entremièg, niflava l'òme: « Bon. Salut ». O alavetz: a Bon pel servici. Ardit! »... Amesurant l'aprendritz son pèl de pichonèl, aquí, amb sas aurelhas cavalièiras, e l'escobilhaire muscat, aval, amb zodiac... aquesta dentelièira dobla e sas mans mamifèras... aquel clèrgue de notari borbonian... aquel crabièr jol capèl chiffre, jucat sus las gigas chichas... aquel còs-carrièr amorosit de marbre... aquel ortalan bistòrt que semena l'arbre del Ben e del Mal dins un veirat d'aiga... Io ramonaire de las ensenhas... lo paralitic tòca-lira... la putarassa e son còr d'Ercules... la gardaira d'aucas senèstras... lo cannibal epic... lo pescaire pachà...

- Bonspel servici! Bons pel servici!

Escushida de simples, de tot çò que levam, calor, umor, vent, pè grand, dent longa, enràbia pebrina, saliva druda, palmons incarnats, ronhons d'aur: totis los caborrrds, totis los cabords:

- Bons pel servici!. Mobilizacion generala de l'arma.

E ardit!

CAPITOL II

LA NOVENA CROSADA

Ont los novèls apòstols polidament se'n vana la Crosada (la IXa se m'engani pas) apararvèusa e orfanèl, aucebons e anhelons, desbarrassar la ròsa de sus espinas, los ases de sas aurelhas, l'òme de sa a condicion umana, campeiar mostres e catastròfas, abolir presons e bordèls. LaCrosada, ailàs, i pèrd un bèl pro de sus plumas. Al bordèl, mai que mai.

ARDIT! ARDIT! Es Dieu qu'o vòl!

Son dotze, alavetz, coma los dotze apostols (e mai benlèu tretze a la dotzena que son). As Aquì Parcifal, Socrates, Salomon, l'Avesque, Dom Quichòte, l'Innocent, Savonaròla, Ramon Llull, Robinson, Pascal, Carlesmanha e l'Aurpalhaire.

caval anavan, sul matin. Te fasià tota una armada pichonèla d'armas muscadas majordòmes. (Anavan, malbiaissuts e decidits, alas als pés, cançons al bèc equipats d'èime, d'innocència.

Anavan e dobrissián la gàbia als canarins, aici-sèm sonavan campanas. Encara! Encara! Torototon! Taratatà! Ven de passar empr'aquí lo crosat del bòsc polit! Sautan los rècs de la poncha dels dets, las pradas a la nada Vengue la lèbre, un gran de sal sus la coeta! Venga lo manja-crestians, alali! Quo non ascendam?

- Ieu, disiá Parsifal, me crosi per l'umanitat.

- Ieu disiá l'Innocent, per una flor de març, un oistiti, per de figas!

Era lo printemps, lo tresen, que n'i a tres: lo de las irondèlas, just a l'orle de març, un pauc calendèr, un pauc carta postala, ça que la plan pro agrinèl mai d'un còp e que nòstras domai sèlas, pro sovent, lo fan cocut, printeraps dels uèlhs, per o far cort... Per Pascas, aquò's lo printemps del cocut, personatge manhac, sénher magic. A! lo primièr còp qu'entendi lo cocut, passejant princierà, legendari crostonejaire, enlà, enlà, darrèr lo puèg, e passa que t'ai vist el qu'es lo printemps de l'aurelba, a! qu'aquò me fa regalar la ventresca: me potoneja pels cantons recaptats de mon arma plan melhor que los accents mai nòbles del vòstre rossinhòl (que son nom ça que la vòl pas jamai dire que lo Rossèl Pichon...)... Puèi, en finala ven lo printemps de l'auriòl, al bel mièg del primièr de mai, printemps rebombant, farandoiaire, ja luxuriós, canalha, amb sa paleta jaune jove e verd escrit, printemps gras de las cerièiras e de las amors galhardas. Aquel d'aquí aquò's la fava que volonta, la fava priapica, comprenes, e la bordièira desplega l'uèlh:

*Bordièira, bordièira!
I a de mond per la favièira!*

canta l'aucèl-resson e lo resson respond

*Ieu lo virarià
ieu lo virarià!*

Aqueste còp, aquò's plan lo printemps del còr...

La Crosada n'a lo diables a las carnavelas, la Crosada vòla, vòla... Quand tot d'un còp tot aquel brave monde tòmba a l'arrèt: aquí, al bèl mitan del camin, de qu'es aqueste fenomèn?

- Una saqueta, ditz Socrates.

- Una saqueta de rector, ditz l'Avesque.

- Ambé! fa Robinson palpant la domaisèla: una saqueta de factor!

- E lo factor, ont es? demanda lo resson.

Brave factor, vòli plan creire qu'as agat mal de ventre! Escampar son sac aqui e córrer jol cobèrt, aquò's l'afar d'un virat d'uèlh. Lo veses pas consí tomba las cauças, beati, a l'òrle del bòsc, jos los agrunelièrs tot blaus? Son buf mònta dins l'azar, redde blanc. Lo d'aquòs tanben fuma fresc. Sospira d'aise. Lo solelh farandoleja per dessus lo camp d'òrdi. Las cigalas cigalèjan. Entre tant, en remontant sas bralhas, lo factor estufla, in petto, la Tòsca...

D'aquel temps sul camin apostolic, la Crosada ten conselh.

- Nòstre dever,... acomença l'Avesque.

- Ou, lo mot fin! ditz Dòm Quichòte.

- Bè, l'òrre mot! ditz l'Innocent.

- Me'n espolsi, ditz Pascal.

- Al Museòn, prepausa un.

- Als Enfants-perduts, çò ditz l'autre.

- O la òu! ditz Socrates, caldriá veire de tornar aquela particulèira a son particulèr!
E de t'emponhar a plan ponhs la de cujus e de te caplevar, ardit, sus son espatla e, macarè! lo maladrech! Aquí as la correja que peta, dama saqueta que cambavira e lo corrièr que s'esparpalha a bèl camin. Aquo's pas pus qu'envolopas rossèlas, blancas, lilaç, paraplujèja de pastre, pistil de pistacha, gorja de gòbi..

- Colhauàs! maissa Carlesmanha.

- Dieus o vòl, ditz l'Avesque.

E zo, tota la Crosada es aquí a gratipautas, amassant letras a tu, a ieu... E que legis... Aquesta parla d'adultèri... Aquesta de panar... Una altra de la guèrra... Aquò's pas que de crimes que i a dins totes aqueles pergamins, injustícias, viols, incèstes, assassinats, tot aquò carreat tranquilament cada matin al solelh dels vilatges pel factor de l'endreit, a bèlas cambas, onestassas e blavas.

- Cal far mèfi, perisa Salomon.

- Cal far justícia, ditz Ramon Llull.

- Abolir lo mal, ditz Savonaròla.

- Me cargui de l'adultèri, ditz l'Avesque.

- E ieu de l'omicidi, ditz Pascal.

- Ardit! ditz Nòstre-Sénher.

E de polsa, de polsa! Mas... de qu'es aquò, alavetz? Una odor seca e negrosa, una odor de nonrés aireja. Quicòm, darrèr l'espandi peta. E tot d'un còp, al cap del sèrre, tot un arbre grand que s'enfuòca, in extenso, delargant de tot band un boquet d'artificis de pinhas.

- Lo fòc, bramèt Parsifal.

- Sauva la saqueta! diguèt Salomon.

- Sauvem lo bòsc! diguèt Jèsus.

E jòga de l'artelh e monta al cél, se pòdes!

O sabètz, çò qu'es la garriga? Pas brica bòsc levat, pas brica ermàs vacant. Un sistèma escaufat de sèrras sens lo sòu, rosentas, secretas, pobladas de rocasses mascles, amb d'aquí d'alai quauquas matas de cassanhòls, de bruga e de lavanda: lo fais. Lo tot a tusta-limbusta. Secas que lo diables i ganhariá mai fortuna. Qu'una alumeta lai o desfata tot.

Que lo vent bufe, en un pas ren tot flamba. Aqueia èrba rasa e secarosa qu'apèlan lo pelhenc, las matas de frigola, los cades: tot brutla, a tira que pòt. Pas cap de fum, mas la flamba la pus clara, la que peta lo mai. Lo cél èra redde blau.

S'agradan dins aquelis endreits la bèstias magras, eraldicas, bestiòlas mai que bèstias: lo lusèrp, la mostèla, lo chòt. M'as comprés, se, lèu fait, tot aquò quilha lo nas. Lo primièr, lo jai cridèt l'alèrta. Tot crus. Jols ròcs, entre las turras e dusca dins las tripas de la tèrra, quin rambalh! De cada trauc, de la fenda la pustraça, sortissián a bèl borbolh de milierats d'insèctes e de vèrmes; pòble tragic, desvariats; las formigas questionavan las ensenhas. Los cagaròls bracavan sas banas sus l'enveient. Un puèg, de qué pòrta pel ventre! E una eiminada de tèrra de qu'amaga coma vida manhueta e civilizada!

Tot se calava. Aquel silenci, aquel malaise abans-corrièr de catastròfas... Sol un traça de pinsard cantava encara. Fals, ça que la.

Mas d'aquel temps, de bescaire, lecant, serpatejant, fòc petit veniá grand. E tot d'una se mostrèt, ample, gadalés. Alavetz, te sabi quinarata corta te dònna lo senhal: escapa-te se podes! En un virat d'uèlh, tu del ventre ieu de l'ala, d'un liuç, parabinga-parabanga, a tocar tèrra e a tocar nivols, tot çò viu, rainals, tavans o perdigalhs, en pagalha tot s'escampa. Galaupa, nada, serpeja! Cadun crida secors a çò que pòt: sas bequilhas, sos rasigòts, sos membres, tan arcaics que sián. Panica de plomas, de crins, de banas, de seda, Barralbadís de patas, de tufas, de banetas e de sucets. Carnassiers e pudisses, reptils e amfibias, mascles e femes, tot lèva polsa a pèdre buf, frairalament.

Lo fòc al cuol...

S'entendiá pas que lo zonzonjar primari dels mosquilhs, lo siblet de quauqua colòbra, lo piu piu d'angoissa — espaçat: piu, piu, piu — d'un aucelon mort-viu e aquí entre aquí lo crit solitari de qualque aucèl de nuèit, susprés pels eveniments e que tot d'una pren sa volada. avugle, angular. Tot aquò poderosament ritmat pel petar sec de l'incendi.

Los auriáz vistis los genebrièrs s'enfuocar coma palha, las mofas jogar lo fòc d'artifici, las agretas dels pins venir estèlas que tòmban. Apasturada son sadolh, la flamba ven espessa coma un carri. Rotlava, caçant la vida a son davant, dins un revolum de flamaròtas, de

belagas: meravelhosament serena. Rotlava, corsejant lusèrp e rat de vinha, rabastinant mètrelapin al jaç, afustant los mèrles, enfuocant polidament los parpalhòls, parpalhòla ela tanben, rostissent las aranhas al mitan de sas telaranhas, aranha ela tanben.

Las agaças, en aval, jocas al pos naut dels pibols, fotián un tarabastèri d'infèrn. Ai vist l'erich lentàs agantat a la volada pel flagèl viu, se despachant, baringa-baranga, cap al larg, tròp tard, mon vièlh, e tot coronat de sos ponchons enfuocats, caminar pesuc de son darrièr pas.

Ai vist aquel arbre traucat, tanlèu l'escòrça embrasugada, vojar sul pic de cadun de sos traucs de palancadas de canilhas, de babarotas, de mostèlas, de rats de vinha e tot aquò un momenton caucar aici-sèm dins la brasa amb d'estranches reflèxes e puèi tot s'esvalir.

Ai vist lo lapin lapinòt s'enfugir en zigzagas, als quatre cunhs, se trucant de pertot a la paret brutlanta, acuolat en finala sus un sèrre en forma d'autar e lai dançar sus plaça una dança estranha de mòrt, fins al darrièr badalh.

Ai vist dòna-colòbra, la pus vièlha del tenement, montada a la cima d'un pin e sas espinas s'enflambar d'estrabord. e sas brancas s'escrancar en petarradas. Demòra pas qu'una nauta soca negrassa, ont dòna colòbra enribana sos anèls un darrièr còp, demèst la suja e lo fum e plana sus l'endreit coma un coronament.

Foguèt dins una mena de baissièira, de tot band encerclada per l'incendi, que lo drama se desnosèt. Una banda de bèstias se i èran daissadas enrodar, dins los romècs e lo cabrifolh. Entre que lo foc engolissiá los sèrres d'alentorn, al truc del tamborn, toca-toca, las pauras bestiòtas èran aquí cap dins cuol, a esperar sa destinada. En cèrcle. Mostrant pas a l'enemic que son fin bot: son cuol, sa coeta. Estranhament sotmesas, en primièr, sens bolegar, e mudas. Mas per a mesura que lo fòc se sarrava, per cambetas e banaruts, jogant, auriás drech, a te sabi quina capitòrba, panant aquí una aurelba, aquí una aleta, e una tufa endacom mai, tot aquel mond s'empusava, s'amontairava dins un expandi un pauc mai destrech a cada segonda: la ràbia los preniá Totes los instints, umans coma se ditz, mas que son pas jamai qu'animals, se delarguèron. Se mordissián totes, aici-sèm, escurament, a la volada, amb de crits que te rosegavan, que semblavan de refreniments pichonèls. Los pus pichons mordejant una mescladissa d'artelhets e de batas, los grands se desgargamelant un l'autre a brutla mostachas...

E lo cèrcle de fòc se sarrava...

Alavetz tot s'esquichèt d' una dent de mai, s'ajustèt al pus juste. S'ausiguèt al mièg de la massa cauda los minimes ossilhons que petavan, las alenadas s'amendresir. S'estatjavan e, montats los uns suls autres, aquò te brandolava coma dedins un sòmi. Om vesia los rats de tèrra, las lausetas, las milhaucas se montar suls artelhs. Las mirgas, a de reng escaladavan lo rainal fins a l'esquina ont te fasián la sarabanda. Los lapins prautissián los grapauds fins al deliri. Lo buf espès de los que van morir montava pel cél mat. Pichon a pichon, tot aquò se metèt a gornhar, cloquejar, sisclar, fiular; de còps que i a amb de crits bracs e quilaires, d'autres còps amb de gingolaments d'agonia Pichon a pichon aqò se metèt a resquilhar, rabalar, remolinar, caribombar. Tot aquel molon d'animalculs fasiá pas pus qu'una bèstia unenca, mostrosa, mirgahada de cent mila uèlhs. Lo lusèrp dins tot aiçò fasiá l'escalha e lo lapin lo pel. Un chòt a doble sens se tenia aquí, al bèl mitan de la randalha, las pòchas coflas de butamèrdas. Tot aquò se metèt a virar a l'entorn de l'Aucèl de la Saviesa. Sens òrdre. Cap a coa, arpas a las ancas, garrelejant, virollhant, aquò virava tant e mai, los pus menèls penjats als pus nauts, los mai soples maridats als mai dreites. Virava. D'aquí d'alai se podia veire lo famòs detalh cocàs, abominable, vesionari; de tristas sagnarinas e tot d'una d'actituds bèlas coma l'amor; un sarralhièr desalat e que batalha cap a l'en-naut, e puèi s'afonsa. Las taupas tetant los rabasses; un cat-fer entortolhat dins los lombrics que sauta al cél amb d'òrras miauladissas; la fura empegada al lapinòt e que li beu los uèlhs; las sèrps de totes las colors, verdas, iranjas, bigalhadas de negre, envertolhadas a l'entorn dels rats, de las lebrassas calcinadas e que chucan aquí dedins te sabi quin oblit. Tot aquò virava, vira que viraràs, pus vite, encara pus vite, secutat pel devoriment. Manègi, cavalcada, branle, dança, de qu'èra aiçò? Qualqua fèsta, alavetz, en l'onor del fòc divenc?

Nòstres apòstols los aviás aquí, sautant coma los diables, a tustalimbusta, ensajant de desrabar al fòc una ala de tetacabra, una pata de milapatas, un fil de la Santa Vèrge, un image...

- Sauva lo capochin, fasiá Robinson.

- Sauva lo rossinhòl! pregava l'inocent.

Consummatum est!

- E la saqueta? diguèt l'Avèsque.
- La saqueta aviá flambat, saqueta e mai saquetariás.
Se torneron metre en camin, blaus de flamaròtas, mitat idòlas mitat-cristes... tristes a perir.

- Lo mal triomfa! diguèt Savonaròla.
- Lo fòc o purifica tot! diguèt Nòstre-Sénher

E nòstres cavalièrs de reprene sa volada, caracolant e cabriolant per la dròlla de tèrra. Acampas set a l'epopèa. Per veire, aquel polit riusset, en aval, dins lo mentastre e la majorana... Mas tanlèu que te sarras, quin rambalh! Croac, croac maissa lo gòrb. Tii... tii... tii sospira lacardonilha. La Crosada lèva lo nas. Qu'es aquò? A quatre passes d'aquí sus un abarinièr vièlh, cardonilha polida a nisat. Morrefinti d'aucelons polidets e repetenats, ja pintrats de remiges, bandats de bècs... Caronha corbàs, que çai passa, s'avisava d'aquela nisada que crida manja-me. Aquí l'as que se joca al bòrd del nis, l'uèlh gossatièr, que setn lèca lo bèc, croac, croac! La paura maire pòt ben cridar, s'esborrassar, tirar lo diable per la coeta, sonar lo bon Dieu...

Mèstre Corbàs, son benedicite escutlat, empassa auceleon sus auceleon, tranquillet...

- Sai que lo daissarem pas far? ditz l'Aurpalhaire. Consomar lo crime?
- Consomar l'innocéncia? ditz l'Innocent.
- Lo que m'airna, amb ieu! ditz Nòstre-Sénher.

E zo! S'agis ara d'arribar abans lo De profundis... Ja nòstres cavalièrs se son atalats a sa besonha quand... Nòstre-Sénher... s'arrèsta, bronc... Ramon Llull se grata lo cap... Savonaròla sas gautas s'enflamban.. Al pé de l'arbre, oi, meravilha! dos joves en rauba de natura, debasses violets e cauças de velos, son boca contra boca, uèlhs cutats... Los amoroses se conèisson a aquò que tot lo tarabastèri del monde li es pan signat. Indiferents als corbasses, a las crosadas, als crimes, elis s'aiman, simplement... Qué far?

- Passar la rega, ditz Pascal. L'ala prima sul còr.
- Aquí t'arrèsti! ditz l'Innocent. L'amor en dessus de tot!
- L'amor... l'amor... marmoteja Nòstre Sénher...
- L'amor, declara Socrates, aquò's pres sul cop!
- Malautiá de còr, ditz Parsifal.
- Passat a pèrdia e benefici, ditz l'avesque.
- Dròlle de pistolet, ditz Carlesmanhe.
- Passaretz pas! maissa Savonaròla.
- Bogre de blanc-bèc! repica l'Aurpalhaire.

E nòstres gents de prene carrièira, unes d'opinar pel plaser, los autres per la cardonilha, vitupèris e carpanes de plòure, a còps de bòtas, a plens caissals. Quand agèron nhòcas e bachòcas comptadas e rebatudas, espolsat cauças e amassat capèls, auceleon èran digerits, pòst coitum amants s'envòlan... De tot aquel pialhadís que demòra? Dotze Tònis... E se'n van a l'azard-Baltesar pel camin grand de libertat, zo, zo, zo.

T'arriban al vilatge. Un vilatge en revolucion, quilhat sus sos arpions. Blòdas blavas, bragas vèrdas, casquetas rossèlas, tot es aquí, que fa qu'un crit, braces al cél... Un drollon brama dins la polsa encagaulada. Los gats son a la cima dels arbres. Lo cloquièr s'envola... Ja lo garda, ja Monsur lo Conse, M. Io Rector que se sarran... E l'eros? L'eròs es aquí paure enfantet de pacotilha, mordut pel gos enrabiàt, gaita la bava?...

- S'es esbinhat per aquí! ditz la bugadièira.
- Los uèlhs que fosforejan, la coeta bassa! ditz l'amolaire. Ja nòstres apostols niflan lo vent. T'engulhan, coma un sol òme, la traça de carrièira en esquina de sauma. Ont es aquel mostre?

- Cap aici! ditz l'ombra.
- Cap en là! ditz lo solèlh. E elis van, fòc per las narras, dreit cap al nòrd... Un, a belas encambadas, l'autre amb un entre-tròt de galà... E trica-traca e pan-pan-pan!
- L'as aquí.. aval... dins las vinhas! crida Carlesmanha. E totes a dreita, per quatre! Se'n van pels camps de mil, las lusèrnas floridas, s'empalant als fials de la Vèrge, se copant lo morre als gaugalins...

- Ont van? demanda lo parpalhòl.
- Qual es aquò? questiona l'esquiròl.
- Son los Crosats de l'èime! ditz la pimparina.
- Pò! de cabords! ditz lo Jai.
- Que desbarrassan lo mond dels gosses enrabiats! ditz la tortora.

- Que prautisson mon nis! ditz la perdís. Lo gos enrabiât enquila la carral. Un tropèl de fedas passa, vai-te'n saber consí! Lo gos enrabiât lo trespasa, los apòstols lo sautamotonan. Gos-vòla, aucèl-vola, estil-vòla... Los récs, los arpent de vinha, las bòrdas vòlan... Lo gos enrabiât galaupa totjorn que mai, nòstres apòstols al darrièr galaupa que galauparàs... Pichon a pichon la Crosada ganha del pè... A tres alongadas... A doas... Finisson qu'acantonan lo mostre a la randalha de boisson blanc. L'animal se revira, bombís, s'encabra, mordís de tot band, mordís l'avesque, Carlesmanha, Pascal... mordís tota la Crosada... A bèles còps de dents... E de fum! Corrés totjorn...

Un pauc pus luènh...

I aviá aquí dos parpalhòls parpalhonant jos de pins roges, quand tot d'un còp (de qué los a fissats?) te tomban pel sòl emmesclats e batalha que batalharàs.

Cap e cap, las alas estrementidas, s'espriavan. E tot d'una te prenon vam e, coma dos parròts, se getan un sus l'autre. S'entendèt o se creguèt entendre un truc escur dins l'aire enveient. Sos còrs peluts, patuts, mostachuts, partiguèron en cendres. Una polsa volastrejèt sus l'endreit. Puèi tot tornèt a sa calor estadissa. Qual es qu'a vist los taures se combatre e lo pregadiu empassar amb esclat lo grillhet negre? Qual es qu'a vist la serp engolir sa granolha, qual a somiat los tigres, los plesiosaures? La fôrça, sembla qu'innocente la ferocitat... Mas dos parpalhòls! Çò pas rompable contra çò pus rompable encara, la gràcia qu'inventa l'espavent, l'ala que ven espasa, l'impalpable polèn que se pren per la bomba atomica. I a aquí quicòm que desespèra l'imaginacion. E ja, que buf avián représ, los dos combatents 1 tòrnan. En garda — s'òm o pòt dire-sus sas patas espessas, l'abdomen en l'aire, las mandibulas a l'espèra, esperavan. De temps. Los insèctes an l'engèni de la paciença. Se trucavan, tot còp, malbiaissuts, pas a de bon, sai que pervèire.

E tot còp s'entremesclavan en de butassals que duravan pas, cuol sus cap. Ne tornavan sortir polscses, balin-balan. Alavetz se recuolavan, cadun de son costat, en cèrca de qualque suquet calcari, de qualque lòc d'asili. A son aise, aquí, se pansavan sas nafras, s'alisant l'ala e se palpant lo ventre, demandant al solèlh d'i tornar la clau de tota violéncia. Mas aquel bocin de teleta aviá quicòm de misteriós. L'afeccion e lo suènh de te sabi ceremonias de mòrt.

E quand tot foguet prèst e los eròs plan rapropriats per morir... (A! tot lo demai èra pas estat que preambul!) capvirèron e quicòm d'irrevocable se vesí dins son biais, dins son anar.

Personatges sortits Dieu sap de quin orèmus, de quina velhada d'armas e que i an posat aquel quicòm de sublim que trespasa las ressorsas de l'individú e qu'es, a parlar coma cal, lo viatic de l'espècia. Volavan un sus l'autre, flame nòus tornar e definitius, cargats a ne petar dels comandaments suaus del Destin. L'atmosphèra èra venguda pus electrica, la clartat del jorn te crebava los uèlhs. Las lagremas de resina rajavan de pertot l'òng dels pins. Una cigala cantava a la mòrt.

Se toquèron pas, que tot petèt. Cascos, patas, sarra-estomacs partiguèron a bocins. Alavetz, aici-sèm, qu'avián batut lo rampèl del rèire-band de sa vitalitat, las doas pauras bestiolas se metèron a trucar. Tustavan, de tris e de tras, sens la mendre sciéncia aqueste còp, sens chicana ni mercé. De la tésta e de las alas dins un tustal espés. Dreita, gaucha, balin-balan, tustavan amb una regularitat, un tica-taca d'eternitat. Eran pas pus ara enlà de soldats subtils mas d'elements simples, rabluts, elefantiers, morfologics. Pichon a pichon sas alas tombavan a tròces, sos abdomens esparpalhats daissavan rebalar pel sòl sas manhagas tripas verdas. Mas elis, ni per nhòcas ni per mòcas, de totes sos membres romputs, de totes sos rasigòts d'alas, tustavan. Sas nafras gigantas los emperlejavan de saba, lo polèn de sas tamponas los engloriava d'auratge. Mas avugles, sords, paralizats, mostroses, tustavan que mai. Ren de mai orrible qu'una ala gastada e que sas nervuras. penjan d'aquí d'alai coma un clapàs. Te met lo baujum pels uèlhs. T'angoissa tot, e mai la Natura tanben. Una formiga perduda aquí dedins s'arrestèt un momenton, presa d'un tornejament de cap. De moscas blavas, d'en naut de las brancas, fin tavan devociosament la tragèdia. Lo solèlh caplevava.

- Te'n fagues pas pel parpalhol! disiá Socrates.

- Es que son bograment umans, aqueles dos, diguèt l'Avesque.

- Bota! Aquò's la natura! diguèt Innocent.

- Dròlles, diguèt Nòstre-Sénher, solemne. L'òme es aici per umanizar natura.

- Los cal fusilhar? diguèt Carlesmanha.

- Los jutjar! diguèt Nòstre-Sénher.

- Bondieu! Un conselh de guèrra per de parpalhòls?

- Per de qué pas? li rebequèt Nòstre-Sénher. De mon temps, jutjavan las bèstias, los cadavres, la vairòla, lo terratrèm... Foetavan la mar... a Tota figuèira estèrta serà copada e escampada al fòc » disiá l'Autre.
- La justícia, la fau amb las dents, diguèt lo lop.
- Amb ma trompa, diguèt l'elefant.
- Amb ma tèsta, diguèt Nòstre-Sénher.

Vespreja. La Crosada es lassa. Lo chòt trai, tot arropit, sa famosa nòta nostalgica, plena de saviesa e de foliá. Se dormissiàm?

Quand te desrevelhas, los sens, lo solelh, la mementa, lo desir, tot te sauta ensemble pels uèlhs, al còr. Una escudelada d'azur, un poton d'espandi. Quin tarabastèri, lo matin! Quina rebellion d'atòms! Quina fièira de fenomèns! Un miliard de mondes als sens!

Totas las vacasd'alentorn, bandadas d'esquilas! Fòc al zenit!

Fada a babòrd! I-An fai l'ase a tota aurelha. I-An! I-An! fai lo resson. Caminas a la resquilha, respiras amb los botelhs, tas aurelhas jògan a aucèl-vòla amb la ròsa dels vents, as mèrlhes al cuol, vocalas al bèc. Aquò dança, dança, dança...

Se metián lo cap sul zenit? los pus valents en tèsta, los pus savis en coa?

- La saviesa? Qu'es aiçò?

Caminavan alègres, al bord de la ribièira, quand... un sisclal, jaeulatòri.

- Al secors, al secors que se nega!

Crosada sauta, pren lo vent, aquela traicion de ribièira fasiá aquí coma un gorgàs.

- Se nega! eridavan las bugadièiras, batador quilhat. Una d'entre elas, la pus fola?... la pus innocent?... a degut resquilhar.

- Se nega! i tornavan.

Sul pic crosada en caça. Cabuçan d'un flòc. Jèsus bel primièr. Avisa la negada, temponha, coma aquò li ven, un tròç de cotilha, un plan punh de pelses. Mas tot lo, daquòs te li demòra per la man. Cabuça, mai. Sentissiá sus sa pel la sòrra cauda, las bofipas de sabonada. Las bugadièiras a brammar coma vacas. Un gos s'i èra mes tanben, aital. Lo corrent embolhava las cartas a cada cabús, lo cèl caplèva. Te l'aganta en finala per una camba, e aquí! Tira que tiraràs! Tot veniá d'un flòc, a revira-pèl, cotilhons, cuèissas, mans. Aquí ma negada sus la riba, a bròcacuol, a rambalhon.

- Qué fas aquí? brama tot d'un còp la marescalariá, las mostachas sus la cordura de las cauças. Mas ja la negada repren ròsas e tota embabochida pel panoramà, te mòstra del det, d'instint.

- E ben saique, sauvam una femna, me sembla, ditz Nòstre-Sénher. La marescalariá peta de rire del ventre a las bòtas

- En panèl? E ben mon salòp! Las bugadièiras s'entrespiavan: l'auriás cresegut, tu? La negada se fretava lo cuol.

- A l'uèlh de cabra! diguèt un vaquièr que passava empr aquí

- A la barba roja! diguèt una vièlha cabordassa.

- Un satiràs! siblèt la Lei.

- Un satiràs! fiulèt lo mèrlhe.

- Un satiràs, i tornèt lo vent. Dejà la gendarnariá sas manilhas, lèu fait. Los detalhs orrifics traucan l'uòu, a per tièira!

- L'a butassada de per darrèr, una fa.

- L'a violada nòu còps a de reng, afirma l'autra.

Cadun de bona fe. En consciéncia. Satir Nòstre-Sénher pòt plan...

- Siás fait, crida lo gendarma. Pres sul còp! Cinquanta testimònis! Siás polit! An pas que lo temps de gratar, zo, zo, zo.

Traversèron, a grand dèstre, Brugairòlas, Lassuòla... Lo vèspre arribèron a Cèpia. Quin borbotge! Tot lo vilatge èra aquí gosses e dròlles.

- Aquò 's la Serafina, disia la desbraçada.

- Mon Dieu, aquò's ma Pomodora cridava la tap de bota.

Sus l'èrba roja, a la bona franqueta, còsta l'un còsta l'autre las rèstas del crime expandidas: una polida cuèissa, un tròç de cabucèla, un quartièr de fetge, un parelh de costèlas, una cana de budèl.

- De qu'es diantres?
- Una femna pichona, copada a talhons pichonèls... faguèt lo pichot Cucuron. Tant de bocins que Mostacha, lo garda, magistralament, sus son trenta-un ne dreïçava exacte inventari sus son registre paginat, de la cobèrta indigò, amb borguinhòtas...
- Disiàm alavetz, disiá Mostacha de sa votz major, amb aquò una maissa a dents de lait, una emboriga de pèl de galina, un gran de beutat gòrja de pavon e amb aquò..

Copat a tot moment per lo vai e veni triomfal de la marmalha del canton, delargada tota verda sus la pista e que tornava de caça a cort de buf en portant, aquí l'as, a tu a ieu, aquel d'aquí una aurelha aurelhuda, aqueste una lenga, un autre un artelh.

- Un nas!... cridava lo pichon Ludovic.
- Un uèlh!... cridava lo pichon Anaclet.
- Disiàm, alavetz... disiàm, contunhava Mostacha en graissant de saliva fòrta son estilò modèrn-stil a pluma d'estornèl... Amb aquo un sen plan format, grandor natura, amb tres venas lapis-lazuli concomitantes e la teta d'un brave poce en cairat, del gròs grelh de morre, tot crostilhant, cossut, popard, ventripotent.

Una per una ara, las domaiselas del lòc bas se sarravan, catamiaulas, caduna amb son alibi.

- Qual a fait aquò? demandava Nòstre- Sénher.
- La Boticellina, tè! disiá lo resson... Era gelosa coma un tigre empelat.
- Aquela tra, ca d'amassaire de majofas, amb una majofa pel bèc
- Oc-ben. Era fòla de Policarpe, qu'èra fòl d'Ursulina... De matin la Boticellina los prenguèt sus la mofa... Alavetz...
- Cal encara un crane cotèl! disiá Nòstre Sénher.
- A panat la cotèla dels boccs... faguèt la Cotilhona.
- E la ressa al nèci... diguèt Antonieta.
- A chapotejat aqui una brava orada... disiá Fanatonina.
- Escampava los talhons a la volada.
- En cantant... diguèt l'acochada.
- Es fòla, diguèt Nòstre-Sénher,
- Fòla d'amor, diguèt lo Caraco.
- A! l'amor... A! l'amor... A! l'amor...

sospirava lo cor...

-Aquò's coma Loreta, disiá la farinièira.

Quinze ans, tot escàs, quand empoisonèt sas dotze cosinas...

- Aquò's coma Belfegoreta... diguèt la Boscatièira.
- Aquela que tuèt sa sòrre de lait...
- L'empolsenèt coma una maura... disiá la Cofaqué.
- E li caguèt sul còr!
- E li cordurèt lo cool amb d'aram barbelat... diguèt Còldecalha.
- Aquò's coma Epafrodita, diguèt la panieiraira.
- A! l'amor... A! l'amor!... A! l'amor, cantava lo còr.

A cada moment t'arribava a la grand corsa, qualque drollet, los uèlhs fòls, portant a braç virat una man, un parelh d'ancas, un còr...

Nòstre-Sénher se gratava l'aurelha, de solelh a solelh... E lo solelh montava a l'horizont, dapasset, coma un pavon. La vaca vedelaira languissiá Un gat miaulèt.

Quand agèron plan amassada tota aquela articlariá, plan inventoriada paura filhon e que del pichon cap d'òbra perdut manquèt pas una dent ni un pel, lo prèire se sarrèt, cara-avalada, amb son parapluèja violet, seguit d'un coquin de clerjon e d'una vèspa a vesc. Sul pic desforrelèt son esparçon, marmonèt manna, escampèt aiga, puèi te mandet tot lo daquòs ad patres, susa pichon. Aquò reglat passèt lo plat grand, sospirèt e sen tornèt, fogassa feita, peltirat pels espanhòls, los gosses.

- Nom de Dieu, cridèt Nostre-Sénher cal avisar los gendarmas!
- Los de qué? faguèt Mostacha.

Lo monde sul pic fronziesson figa, s'engalisson lo nas. D'ont sortisson alavetz aquestes fenomèns? De qué se mainan? Ou! Serían pas la Polícia, de còps?

- Es la Polícia! marmoteja Mostacha.
- La Polícia! mammoteja lo còr.

Un grand fotralàs quadrilatèr te caneja Nòstre-Sénher d'un uèlh e li siscla per las aurelhas.

- Aicí, conscrit, aquò se lava en familha lo linge salle! E binga-banga, li balanca un mèstre còp de pé al cuol. Tanlèu lo còr fa còrus. La marmalha arriba al secors. Se calguèt levar de

davant, en massa... presto... molto vivace... jos los bramals e los calhaus, a bèles plan-punhs, druds a las gaunhas.

- E de fum! bramavan los dròlles descapçanats... banda d'andolhariás... patarassas de cebolhas... Pissanha d'orsilhas.

En traversant l'Esplanada, ausiguéron de bruch. Veniá d'una mena de monument ganacho e bistòrt, a colonada extrà-falsa, que lo monde de l'endreit, Dieu sap perqué, apelan Teatre. Era coma un crèdo martelejat, a filigrana de rococò, que los natus nascuts, amb lo diables qu ajuda, t'apèlan Musica. Flonflons, tutus, ficèla e companhiá.

- Aquò! De musica? faguèt Robinson.

- Diga puslèu de cagadas de monina! li rebequèt Pascal.

- De Pissanha de rat pestós! faguèt l'Aurpalhaire. De qué s'agís? diguèt Nòstre-Sénher. Uèi s'entend pas pus parlar que de best-sellers, tiratges, Acadèmias, caissa e tòcatamborn.. las valors venalas... los potons de societat... E la posteritat, alavetz?... E la consciéncia?... E l'onor?... Tota aqueia musicariá li aporcassís las aurelhas, li viola l'arma. Qué son totis aquelis Vandals de la flauta e del tambom amb sos aires de bassa e sas claus de fats? Fusilhatz-me totis aquelis assassins de sonatas! Fotetz-li de polida cam sonòra, de vertadièira melodia a de bon! De psst, ane! L'art lo cal reviscolar! Visca la Poèsia! Ardit! Dieus o vòlt!

E Nòstre-Sénher bel primièr, aquí nòstres crosats qu'assautan lo Teatre. Per las pòrtas, per las fenèstras, ne tòmbe de pertot, mostachuts, ensotanats, fierabrases, a bèl braçat, lo public brave a amassat clicas e clacas, lo pelsòl ne jòga una, se trissa, victòria, los tenèm!

E nòstres artistas, lèu fait, de se metre a pòst, pas lo pus mendre instrument, ditz l'Avesque, e los instruments del bon Dieu, ditz l'Aurpalhaire, lo nas, la gargamèla, lo trauc del cuol, ja tot aquò preluda, marcha aici sèm, totes empopinats de vent, bofarèls de pertot, beluguets, amalugats, espetacloses! Atencion! fai lo cap d'orquèstra. E aquí! Peta que petaràs aquò's la Va Simfònia que fa son intrada pel monde, escopineja e trona sec, macarèl, ta, ta, ta, taa... ta, ta, ta, taa... Aquò mònta, carnal e solelhós entre las colonas falsas, aquò t'emponha pel sèti, per l'enlà, l'empatufatge in extenso, lo viatge grand, te disi, amb aquel indicible esquiçament de las caucas, las trenta doas dents que cruïssisson, totas las ancas defòra, a la turca, empalat, jamai s'es pas ausit tant barbelantas sonoritats dins nòstre paure monde, tan fina dentèla de lenga, tot l'esquist de la ventralha, emai Beethoven qu'a quitat los Camps-Elisèus per o venir veire, ne bava de plaser lo brave òme, e pichon a pichon la novèla a fait lo torn del monde: « Dison que la jògan natura, aqueste còp, la Vena fresca coma l'uòu de perlímpimpin e velotada coma la mèrda d'àngel, tota en zefirs, innocent, fòla, nuda, a la fos, per va dire tot. Ta, ta, ta, taa... ta, ta, ta, taa... ta, ta, ta, taa... fa ton cor, ta, ta, ta, taa... fa lo resson...

Al bèl mitan de l'Escòla Militar, tres generals, einsteinians, bergsonian, freudians jogavan al kriegspiel.

- De qué s'agís? demandava Nòstre-Sénher.

- De ganhar batalha! disiá lo triò.

- Ganhar batalha? Ren de mai aisit. Sufis d'èsser totjorn e de pertot lo pus fòrt. A saupre! Jòga! Mon estratègia a ieu, mon daquòs, mon talisman, aquò's la fòrça. Ont l'enemic a dèt mila òmes, ieu n'ai cent mila. S'a vint e cinc elefants, ieu n'ai cinc cents. S'a trenta mila tanks, ieu un milion. Ganhi a tot còp, te disi, bestiament.

A! Ai suprimit los images d'Epinal, l'orson, la baioneta.

Suprimit l'eroïsme: a cent contra un en de qué servís?

Morir per la patria es un crime. S'agís de tuar e non pas de morir.

Suprimit lo Serviç de Santat. Dròlla d'idèa d'emplastrar darrèr cada soldat una infirmiera que se despacienta a esperar que lo de cujus aja de plomb dins l'ala per li faire un pensament amb maestria!

Suprimit lo Ravitalhament: se chapa los mòrts, zo!

De qué s'agís? Ai sul burèu la carta d'Alemanha en relèu. Carta comanda. As pas qu'a legir. Es escrich. Séc la natura. Sauta a la garganta: a las sorsas, als passes. Tot lo demai seguís. Encamba, encamba. Sauti lo Rin a fòrça e piqui dreit sus Frankfurt am Mein. D'aquí fau pas qu'un saut sul Rhon, sul Bòsc grand de Thüringe ont son las foses de la Fulda, de las doas Saales, de l'Elster, las sorsas, te disi, las sorsas totjorn. Daissi los flumes dins son jaç, las planas dins sa pèl, seguissi los nauts lacs, los castèls d'aiga... Totjorn sus l'endarrièr de l'enemic... l'endarrièr... dominant las ancas, a li mordre la coa... Espotissi los panzers del

costat d'Iena e ardit per Saxa... Saxa, clau de las Alemanhas... Passi Mulde a Zwickau, Elba a Dresda e, passa que t'ai vist, me trapi sus Oder, Oder, darrer Berlin... Tot es nòstre!

- Siás general, alavetz? disiá lo trio.

- Soldat, simple soldat, disiá Nòstre-Sénher. Soldat de l'èime!

E de tornar partir, del pè dreit, cap a... Cambièron de pas, de terrador, d'estil. Puèi arriban, obligats, davant la Preson.

Era una d'aquelas vilas de Província, frèscas e simplòtas, amb de racinas de pèira, una ribièira al mitan del morre, un còr al cuol. Podíás a ton sicap imaginar de borgeses amb dos pés, de joventas piucelièiras, un mercat a aigatge, un prèire, un ase, un nèci. D'aucèls, mas l'ala a la pòcha. De nivols mas la cabelha en bricòla. Un maridatge de rason, bota!

- Una preson? disiá Socrates.

- Pas passas de presons! disiá Ramon Llull.

- Finidas, las presons! maissava Nòstre-Sénher.

- A l'escalada!

- A l'escaleta!

E dotze per dotze, coma a la parada, se trason a l'abordatge. Monumentàs rectangular, en pèira-freja del país, postèrlas riejadas, i manca va pas ren. Mas nòstres Crosadòts an lo diables al còr, lo diables al còr. Apòstol sus apòstol, Savonaròla sus Pascal, Parsifal sus Carlesmanha, tota una mecanica de guèrra de bicèps, d'aurelhas, d'artelhs e de muscles petardièrs, tot aquò eminentament arcat a la quita tèrra... Ren pòt pas i resistir. En un virat d'uèlh, la preson es assautada.

Aquòs M. lo Director que se grata l'aurelha, e cal veire consí. Que li vòlon aquelis galapians?

- Desliurar los presonièrs, ditz Nòstre Sénher.

- De presonièrs? pauròts! Pas cap! Fogassa! Pas la coeta d'un!

- Jamai?

- O, de còps que i a, confessava M. lo Director, n'embarqui ben un per la nuèit, qualche brave ivronhàs, qualche braconièr, qualche panaire de figas o qualche tondèire d'uòu... Totes d'aucèls de passa...

I a ben plan detz e uèit cellulas, aquò rai, a la preson. Mas... Qué volètz?... Una servís de cabana a lapin a M. lo Director... Dins la segonda, M. lo Director sarra sa resèrva de trufas, resèrva consequenta, d'aquestis temps... Dins una altra an amassat aquela vièlha parenta paura... E puèi i a tanben la cambra de la seniciala... la cava... lo salador... E per la cellula de luxe, la domaisèla de l'endreit, qu'a l'atge de rason, li enremisa sas pepetas, ço ditz, e lo vèspre, a la bruna, son galant... un gojat, per ma fista, qu'a de tinhasa, de roflaquetas e de ronhon...

Alavetz?... Alavetz, M. lo Director, se grata lo cap, coma un Ciceron... Es qu'an pas mina de comprene aquelis pistolets! Es que los caldrà fotre defòra de fòrça? se demanda M. lo Director. Te los aganta un per l'aurelha, l'autre per la bragueta, aqueste pel suc del somés, aqueste per sa verruga, lala quarta, lo gripa Jèsus, lo det d'òsca, lo pé de pesolha, la flor de farsa, l'etceterà, metent en linha sas gràcias majoralas, sos famoses rollaments d'espata, sas escambarletas imperialas e los buta docetament cap a la pòrta, amb un molon d'ulhadas e un fum de fafiòts, salamalècs de classa, orvietan de galà... tricatraca justa en fàcia de la preson, aquí lo Bordèl, coma de just.

- Un bordèl? Qu'es aquò? demandava Parsifal

- Lo traufiolat, è! diguèt Carlesmanha.

- Lo remenilmontant, diguèt Salomon.

- Lo Calçafava, faguèt l'Orpalhaire.

- La lèpra de la civilizacion!

- La vergonha de l'umanitat!

- A bas lo bordèl! cridava l'Innocent.

- A la luta! cridèt Nòstre-Sénher.

E nòstres galapians d'assautar.

- Ont? disiá Nòstre-Sénher, montat sus sos grands cavals... Lo Numerò grand? Dintri dins aquel basard, tamborneja que tambornejaràs, lo còr sus la man...

-Nòstre-Sénher! fa la patrona al garda-avos, ròsa coma una ròsa, entornada de son regiment de cotilhons, mobilizacion generala al lièt, revista de pel e tot lo pati, avetz pas jamai vist cap de Parsifal dins aquesta casèrna? Escaladi, paupègi, questionni pensionat dobrissiá d'uèlhs d'escarpa, la coronèla ne veniá blava. Polícia? faguèt la rosselòta en cotilhon zinzelin. Fòl, fòl! marmotejava l'autoritat superiora. De qué? Tirimon sabràs de fusta, al nom de la morala,

dobriguètz-me lo cèl! ieu faguèri, totas las estelas defòra e elas de m'orientar, de me butar plan planet al fons del corredor, la trapèla que me ritz, dintri. Lo lièch me creba los uèlhs, la jos directritz me freta las costèlas, los enfants de Maria m'amanhagan la cordura de las calças. Estacatz-lo! crida, tot d'una, una votz en camiseta blau de lin. M'estacar! Sauti a totis los diables, mila cabeladuras volan, un barri enòrme de lunas me tapa lo solèlh. Batalha? Psatalha! E còps de punhs a las mamèlas, e còps de pè als quincairèls, copets crican, òsses fusan, caissals

gisclan. A l'assassin! crida a bèlas encambadas maire-cloca. A l'assassin maissa tota l'astada. E aquí de tipas d'estòc e de talha que dintran a tota vapor, la tèrra trema e bordèli pels escaliers dins los bicèps, amb musica peluda e galantisas de circonstància. Lo sèxe bèl m'escopís pel nas, lo gosset me jaupa al caol, e ara sèm dins la loggia. Defora! fotetz-lo defòra! maissan los casaquins lilaç. A còps de pés al cuol! braman las balinjòlas amarantas. Plan-plan! Planplan! fa la patrona que pèrd pas la canturla: e la consumacion? Una blonda, una! anòncia la filha d'estatge, mentre que la patronessa arrèsta pas de telefonar e ara as aquí la polícia, degalhardasses en pelegrinatge que s'embarrassan pas gaire de lòc-dit, a l'òbra sul pic, vos tòmban a bèles braces sus nòstres apòstols, per las aurelhas, per las bralhas, a la porta, a la pòrta! troneja la policia. Mòntas blondinon? sussuran las orís, tament plan que preses al mièg de dos fòcs, nòstres Crosats batalhan un bocin... e puèi, lo flic es fòrt... la carn es febla... pauc a pauc cadun s'enquilha pel seralh, cadun amb sa caduna... Demòra aquel d'aquí, lo redobtable, Nòstre-Sénher lo Segond. Aquò's aquò! maissa l'ajudant e, truca que trucaràs, aquí mèstre Jèsus plan esbandit de la boita, plan moquet, plan sol...

CAPITOL III

S'ERI PAPA...

*Ont nòstre eròs demorat sol en sèla-sol amb una recrui polida: Albina, ex-pensionària del bordèl—se maina que lo mal s'abolis pas a bocinons, que i cal un principi, un cap...
— S'èri papa... E aquí l'as en camin cap a Roma, que se'n va convertir lo Papa. Camin fasent, òm trapa temps de passar en revista las mila e maitas manieras qu'an los òmes de se governar o que creson que se govèrnan. Puei, dins d'en naut de Sant Pèire, Nòstre-Sénher apostròfa lo Papa, Papa a Papa, li dicta son dever de Papa, li espepepissa son sistèma de governament ideal. Mas lo Papa, pas tan nèci: a A! s'èri fòl!*

Plan solet, Nòstre-Sénher, que totes sos apòstols l'an cagat, coma cal... Tot sol mas en companhiá d'una polida blonda blava, per ma fista... la pèrta de l'Establiment, Dieu m'o perdone.

Estabosida pel jove Dieu, son mascle saupre dire, sa boutat caborda, convertida.

- E los autres? disiá Nòstre-Sénher.

Al leiton, tè, pardi. Cadun la seuna, disiá la domaisèla. Dotze Judasses. Soi ieu que los remplaci. Te seguirai al bot del monde, ieu!

- Qual siás, tu, alavetz?

- Ta femna, ta sòrre... Eri capitanhèssa majorala dedins aquel clapièr, mas ara soi aquí. Cal ça que la que i aja una femna dins tota Cavalariá Pas cap de femna, pas de Dieu!

- Consi t'apèlas?

- Albina, coma l'alba... Sòrre Albina...

- Una femna, una femna... romejava Nòstre-Sénher. Çò que nos cal aquò's un Ordre, un comandament. Fotuda Crosada!... De bricolejatge, de repetassatge... al detalh... Bon. Maldòna! Fogassa! Fiascò! Fiasquissimo! Escach e mat! Çò que nos fa besonh aquò's un Cap, un Dieu!... Se lo Papa voliá... A! s'èri Papa, ieu...

- Papa... soscava l'Albina.

- S'èri Papa, s'èri Papa, li tornava Nòstre-Sénher. Lo Salut es a Roma!... Cap a Roma, Cap a Roma, cap a Roma!

E los nòstris conscrits, redde fòl e redde filha que s'embarcan per Roma, man dins la man.

Caminavan. Dreit al Papa. L'aire sentissiá bon la Santa Comunion.

- Ont anatz? cridèt lo pinsard.

- A Roma, diguèt Nòstre-Sénher, a Roma, disiá Nòstre-Sénher a la margarideta, al fau roge, al micà. Lo matin tot entièr arrestava pas de pausar de questions, broncament.

- A Roma, a Roma, responiá Anam convertir lo Papa!

Las as vistas aquelas doas aucas que gisclan aletejas qu'aletejaràs?

A cada pas lo solelh càmbia d'orient, ta pèl càmbia de pèl. Cent òmes siás, mila òmes! Pendent de legas, de legas e de legas siás lo mèstre de milions d'arbres, de detz milièrats de tridas masclas e de tordres femes, de sèt rius autentics amb tot son cargament de pèiras raras, de tot un arc del meridian vertadièr, de la mofa las plenas províncias, de l'azur los continents entièrs...

E anavan totjorn, innocents e istorics, largant al borbolh del nonres son crit batalhièr:

— L'èime fòl! L'èime fòl!

L'escampavan, l'escrincelavan dins l'escòrça dels arbres, lo marcavan dins la polsa dels camins. Lo vent sisclava el tanben:

— L'èime fòl!

E lo resson rondinava:

— L'èime fòl! ».

Agantèron set. E beguèron.

Era una fonteta escarrabilhada al mièg de calhausses cresputs. Una aiga d'aire. Nòstre-Sénher beguèt un còp e tombèt dins una soscadissa gròssa. Vesiá lo riusset afiscalat se'n anar pel monde, a l'azard-Baltesar, morre-pichon mas fòrt de son pes especific (lo pes de la realitat Monsenhor!) a l'endrech just que se despartisson las aigas, aquel punt d'aur que tot, al sicap d'una miqueta de sabla o de las ussas del bon Dieu, tot procedís, lo vesiá se causir, coma un rei, sa patria, mar del Nòrd o Miègterrana, se verbar Rin o Pò...

- Aquò's aici que desvirí lo Pò, disiá Nòstre-Sénher a sa fònt. Aici e non pas en Lombardia.

Avián passat los flumes, avián passat las Aups. E Itàlia, aquò te dona vàm, t'encadència los palmons, te banda. Capricis de las sillabas, mas capricis del cèl tanben, vertut de las causas leugieretat primièra!

- Bonjorn, bonjorn, Itatalilia!

- A lo vaquí donc, lo vaquí lo paisatge liannardèsc (Liaunard qu'èra lo mens florentin dels esperits, òme de Pò, puslèu, aquò òc). Las causas an la frescor, la joinessa, l'ardiment de las vèrjas. De pradas penjan a mièja-còsta, dessenhadas de man de mèstre, d'un verd retengut, elegant. Pus bas: la plana de carn, amb sos milhs topazas e sas fromentièras blavas, sas davaladas de colzats, sas tòcas de ferrog, quadrilhada de besals, signada d'un pin. D'aquí, d'alà una bastida, neta, joslinhada d'un pati gras, un Sant Josep, tomatat e tèrra de Siena sus un ase grisèl, o alavetz un d'aqueles ponts de pas de dire, de plen cintre, magres coma lo bec de la becassa que t'encamban la perspectiva per s'amuser. Als quatre cantons un cortina d'abarinhas, un quintet de calpres ont la vinha s'entortolha coma las venas sul teton. E per dessus, un pam de céll otramar, pausat de guingòdi sus dos parelhats de ciprés.

A Fandeputa èra la fèsta patronala. Se vesiá pas que de farandoladas de monde endimenjats reddes: aquí un tocaire de buòus bèl coma un butamèrda dins sa granda blodassa ala-de-gòrp; aval una vièlhòta pas tan gròssa coma una micha, tota plegada dins un amolonament de casaquins marguts e remarguts, de còfas faraonas, de ponchas negras e de debasses serpentins, una jove mamà pigalha e dos pichons-pisson, un notari e son merlusson color de raca, un prèire mofut, un mascolhonat, un pofiàs, tot aquel polit monde batalhant fèrme, torcant cuol als mainatges, copant cordilh a sa santetat saussissòt, delargant reprovèrbis coma las crabas petas, a l'aise coma piòts dins aquela es pas Dieu possible civilizacion del sègle XX, sens se mainar ni pauc ni brica qu'al pus mendre de sos aises, per que s'aluque lo lum, un mocador, i cal lo secors de l'univèrs entièr, la mobilizacion dels carbons del miocèn, de las lanas d'Austràlia, de Jacquart, de Newton, del solèlh, tament l'òme, ailàs, a perdut tota sentida del miracle...

Dins un canton, pr'aquò, miracle niraclós, una maire jove donava a tetar a son nenet, una popa tan naturala, tan subnaturala: Dieu dins l'ostia...

Anavan de vilatge a vilatge, cridant cada rector, cada bonhat: a Digas-òu, consí se passa empraicí? Ont l'avètz lo borgmèstre? L'escabin? Lo podestat?

Arribèron a Quilosap. De catasses comols, l'uèlh pèl-roge, la mostacha chinesa penequejan al canhard. Los pijons dormisson, un puèi l'autre, suls teules, ploma al cuol. Una astada de vièlhòts,

coma una astada de lausetas, còi dins son chuc, jol balet. Emai los mainatjons, encartablats e emperrucassits tant que vòs, que se'n van neciament a l'escòla, dos per dos. Una chiminèa fuma, dreita coma un i.

- Aicí confessava lo podestat, tot se passa de paire en filh, dempuèi la començança del monde, bastards compreses. Al porre gelat. L'ainat! Aquò's aquò lo mèstre mot. Si que non lo segond nat lo que leca lo cuol de l'ainat, çò dison. Majoralarcat!

- Aicí descervèlan los òmes, disiá lo mèstre de bòrd. La tèsta: aquí l'enemic!

- E apuèi?

- Apuèi son totis d'àngels. Tot s'endralha plan coma cal dins lo dreit fial de la logica... L'acte simple... Rason d'Estat.

E pus luenh que pus luenh, d'autras tribús, d'autles arcats.

- Aicí regna lo bestial, disiá mèstre-boièr. Totis a servir l'animal! L'òme es a las vacas, la femna als bocs, lo pepin a l'anhelatge, los dròlles a la cavalaria, l'autre a l'aluinatge, l'autre a la polalha, lo dotzen als porcèls. Animalarcat, oi!

- Aicí regna lo baptisme, disiá l'ostrogòt. O batègi tot plaser, santat, bonur. La poèsia, òc! Poetarcat!

- Non pas! Politicarcat! disiá lo borgmestràs. Gaita lo bufle, lo cèrv a la sason. Bana comanda. Nonobstant arpas e bèc! Vae victis!

- Al meune, dins mon vilatge, finit lo femnum!... Aquò se castra!

- De fèct, ditz l'autre, o fas cort!

- Lo castrarcat, òc!

- Usa e abusa! disiá l'As d'atòs. Aquò's l'alfà e l'omèga. Tre l'atge de rason, rasona! Tre la pubertat, nica! Onestament!

- L'uòu de Colomb!

- Descartas!... Lo Cartarcat!

- Ieu, disiá la Borgada dels Bocs, o fau a qual pèrd ganha. Trabalhi pas que lo dimenge, ruqui pas qu'al solèlh. Pensi a pansa. Viri a vista. Apèli vertut vici e vice versà.

- Mon sistèma a ieu, diguèt Bòrda-Bordilha, aquò's lo nonrés pur. Defensa de trabalhar, de parlar, de plorar, d'esperar, de tuar, de morir...

- E alavetz?

- E ben, soscas, pissas, fas Dieu.

Anavan, pausant questions, al mendre vilatjonèl, als mases d'un còp èra... sus la riba dels lacs, pels planestèls. Crosavan de grands montanhòls, lo barret planièr, l'uèlh pelut que carrejavan de sacats de noses sus d'espaldas de mapamondes; de filhetas impubèras, mai rossèlas que de codonhs, trigossant al cap d'una còrda qualqua malsapiosa de craba de pacotilha, los someses dejós-dessús. O, tanplan, quauque somària carriola de fusta, las ròdas mirgalhadas, cargada de palha de ris e de milh verd. E la pagesacornaca camina a man gaucha, tota ventre amb sa tèsta pichona d'insècte, un foèt de micacolièr a la man; e lo gos ronhós que pissa a contrasolèlh.

- Aicí, çò ditz, Paroquiassa, fruta desfenduda... Sapientament nòstras leis los comandan de pilhar, d'assassinar, d'estomagar la piucèla, de plumar de tachas. L'òme, qu'es nascut canin e contradictòri, fa exactament lo contrari. Cadunes perfeïtament brave, per malícia. *Antif rasarcat!* A Malamelata

- Vira redon, disiá lo mèstre de las mors. Avèm nòstra setmana d'umor, cap a la prima, amb orgias obligatòrias, ajustas de potons... un programa fòl... E passa que t'ai vist! N'as aquí per l'annada.

- E lo rèsta del temps?

- Lo Paradís pur: tripas blavas, esperit muscat. Adam d'adamilmontant.

A Gambicella:

- Aicí lo tiram a la corta palha nòstre podestat... Al jutjament de Dieu.

- Aicí, causisson lo pus vièlh, ditz un... Aicí lo pus jove fa l'autre... Nosautres lo pus bèstia... Nosautres lo pus bèl... A cò de ieu un bèl barbut... A cò de ieu un cuol de bòi... Aicí lo boçut...

Aicí l'avugle... En aval cal èsser nascut un divendres 13... Aicí te cal aver una verruga al cuol.

- *Artelharcat*, cantavan los artelhs.

- *Merlharcat*, siblava lo mèrlhe.

- *Ventarcat*, vantava lo vent.

- Bondieu! quina pagalha! soscava Nòstre-Sénher Lo polit embolh! La chucosa anarquia!

Cadun son arcat alavetz? Campmasas, pobladas, clans, cadun son arcat polit, pas que per el, sa costuma fossila, son sistèma dels dimenges... En finala es a còps de dats qu'aquò se govèrna los òmes... republicuetas a l'ensag, societatonas d'azard, escapoladas, circonstàncias, tric-trac... a fial de fòl... E l'èime, alavetz? Pas traça d'èime dins vòstres governaments? Pas la mendre pensada?

- Nani, nani... Tot especific empr'aicí. Simple instinct... Natura de las causas...

- Mèrda, alavetz, que maissava lo Nòstre-Sénher. L'òme es aquí per aquò, per la mestrejar, justament, vòstra natura de las causas, la revolucionar, la traspassar, la metre al punt, totes los punts,ubre totes los i... L'òme es aquí per... La natura de l'òme es la dictadura de l'òme...

Al fons de la prada lo solèlh caribombava de per l'èrba.

La nuèit venguèt e l'alba puèi. Puèi la nuèit tornar, e puèi l'alba.

Al fons de la comba avisèron de grandas bastidas teuladas sarrat.

- Qualqua casèrna, diguèt Jèsus.

- I a de figas, diguèt Albina, que vesi de figuèiras.

- I a d'alas, diguèt Jèsus, que vesi un pijon.

- Qualque pensionat d'abelhas...

- Una Acadèmia de pinsards.

- Una albèrga...

- Un convent.

Un convent, sosca Nòstre-Sénher, aquí l'as l'arcate-tipe. Lo governament de la Règla!

Un convent vertadièr, per ma fe. Clari-clara, la sòrre torièira, aviá banas d'abondància e morron de pan blanc. Dintratz, dròlles, dintratz!

- Un veirat d'aiga... un sòu de palha... vos prègui... pregava Jèsus.

- E d'ortolan per dessus lo mercat! disia Albina

- Justament, disiá Clari-Clara, son en trin de mólzer Biqueta.

- Anèm-i, diguèt Nòstre-Sénher.

E camin fasent, sòrre de torièira, contaira de naissença, de li contar Biqueta.

Un crabièr a pelses d'Ercules que passava ièr de vèspre a portada de flaüta amb tot son bordèl de bicas demanda retira. Ensacan l'òme al trastet, crabas en oliveda, gos al diables. Del temps que crabetas petolejan, la maire superiora, fina brilha, a una idèa en cascavèl: se se'n pagavan una de las bicas nom d'un boc! De paise-jaquet, al pater nòstre, mèstre pastre se'n va jogar un aire, per de dire d'agromandir lo tropèl. Alavetz se trapa de nas amb la Maire Superiora que, sens mai de malícia que la nèu d'un còp èra, te li met lo mercat en mans, a brutlamostachas. Nòstre òme comença per delargar sisclals, jura lo diantres qu'aquò seriá pecat paquet, que per qual lo prenián. Puèi, en temps e lòc, s'amanhaga: « De bestial de bèl linhatge, sibla lo pastre, medalhadas de fial en cordura e que te pissan tos cinc litres de lait coma d'òmes... aquò te val son pes en aur... e compti pas los fraisses.

- Es a dire? cantacatalaneja l'Abessa fasent puntada.

- E ben... E ben... se se tracha d'una òbra piosa... e compte tengut de vòstra castetat... en finala...

A.M.D.G.... bota, serà 100.000 francs! cantorlejava lo brave òme.

- Tin-tin, çò fa l'Abessa ex-cathedra.

Pas pus lèu dit, pas pus lèu craba. Lo gavach t'avisava la pus barbuda de sas parroquianas, la mai entrecuèissuda, la pus clacarecapes e: aquí aucèl!

-Dieu o vos tòrne, çò ditz la Maire Superiora, aleugerida de son aur, emportant la *de cujus* que, del temps que processiona entremièg flors e trelhas, largant encés e semenant oremus, monjas e mongetas aici-sèm fan riseta.

- Oi! la galanta atrapa-sciéncia, bada Sorre Franqueta.

- Oi! l'ostrogòt tresaur!

- Oi, la fadeta fada!

- Amb sos uèlhs de cangoró, ditz Sòrre Simplici.

- E sas tetas de pavon! ditz la Sòrre Rustica.

La domaisèla, tot lo jorn, ni per vèspras ni vèsprilhonas, se regala de còr de lachuga, de borraus. Jamai de sa vida tantas meravilhas a l'ostal de son gavachàs de patron. A ieu la carn polida! Visca Nòstre-Sénher!

Lo vèspre arriba. E nòstras santas filhas de se metre en mesura de mólzer lo daquòs. Un daquòs que, d'intrada, tot esperdigalhada de mentastre, e qual sap, quauque diable benlèu la butant, reguitna e s'enfaquina tant e mai. Enfin, Maire Abadessa a genolhs, coma cal, entre las patas de la bèla, t'i a pres la gargoleta a plan-punhs e tira que tiraràs... Mas, nani, pas ren de ren, fogassa! Mestre lait vòl pas ren saupre!

- Quichatz fòrt », ditz Sòrre Simplici.
 - Doçament, doçament, ditz Sòrre Suava. L'Abadessa çaganha, tiroleja, trigossa tament plan que cabrit s'encabra e vaquí la Maire Superiora que vira las cambas en naut... Sòrre Franqueta met la man a la pasta.. Sòrre Suava, Sòrre Serina corrisson al secors. Una puèi l'autra e tot lo convent es aquí, Sòrre Convèrsa, Sòrre laia e Sòrre tornarnai, polida flocada cofin-cofat que de las duas mans e de bon còr, d'aplomb e a revirapèl, mols que molzeràs, que paupejan, sospésan, borsonèjan, sònnan campanas, abatalhan noses, titolejan la cabreta, atissan lo gòbi. Aquò te tanga redde de tribòrd a babòrd. te banderilha ardit dins los begoniàs; òu! l'as vist l'As de picas? È nòstra cabreta de caribombar sempre que mai, patas de brasa, uèlhs escalabriques, barba blava... Empacha pasmens... dròllas de mamèlas... fotudas tucas... copioses sènheres de nèci... sacres sacripandasses farandolaires... Mas de lait, pas ren... pas mai de lait qu'en blaga a tabat... pas mai de lait qu'en bòlas de bilhard, sacre cabriquineta!

Es a aquel moment que t'arriba sul camp d'onor Jèsus e sa jesuitariá, Sòrre torièira, Sòrre Albina... E s'aplantan aquí e gaitan un bocinèl tot lo panoramà.

- Nom de Dieu! crida Nòstre-Sénher... mas... mas... mas...

- Qué?... Qué?... Qué?... fa lo còr.

- Es qu'avètz las bimbaròlas, la pepida o la granda caracafolhariá? Avètz la mèrda als uèlhs, alavetz, o de qué? Vesètz pas que...

E de se baissar e paupeja que paupejaràs:

- De cranans minhonetes per ma fista qu'aquestas mamèlas! ço ditz. Vesètz pas alavetz, qu'es un boc?

- Un boc! crida la granda Reverenda Maire

- Un boc! ço ditz Sòrre Maqueta.

- Un boc! ço ditz l'agaça.

- Un boc! ço ditz lo vent.

- Un boc! ço ditz lo boc.

- Un *bocarcat*, disia Nòstre- Sénher.

Se tornèron metre en camin, de bescòr.

Caminèron de lònca, sièis oras, sens dire ren. En finala l'auratge venguèt. Foguèt omnipotent e bronc coma un còp de tròn... Lo cèl petèt e ponèt plomb. Dels quatre caires del monde los nivols se sarravan, braguetins, entre ressons e croses. Una fuèlha aletegèt. Un aucèl plorèt. Puèi la sentida i se metèt. Sentissia lo sopre, la liturgia d'Avent, las trompetas de Jericò, la lèbre rabastinada, l'aissagatge... Aquelas tenèbras de porpra, aquel silenci escaufat, aquelas mesolbas del monde desaviadas, aquela espèra estrategica de totas causas emai de l'obliquitat del tèsta-cabra e tanplan de la sal del solèlh, tot aviá un quicòm de *dolent*. Coma se aquel auratge d'infèrn foguèsse nascut de vai te'n saber quinas diablariás, dels rences del mascle, de l'imaginacion femela, tot pastat de carns assassinadas, de fòls palhards e autras paganariás... del quite desir de l'òme. Alavetz la Creacion s'arrestèt. Pas un pel, pas una fuèlha, pas un atòm que boleguèsse dins lo bòsc desertat.

En tot d'una quatre gotas cliquèron. E las fanfaras, los pegòts e los deluvis del fenomèn d'intrar en dança. Nòstre-Sénher s'arrestèt, se metèt a l'abric jos un fau fòl. Albina, esbandida sus la mofa, semblava patacada. El alenava incarnat. Davant elis, dins un decòr de tèrra blavenca e de brancam cremesin, lo drama èra dins tota sa fòga. La naveta dels eslhauces, tac, tac, teissia mesolhas e mondes. La pluèja espessa èra tota lusenta d'espasas. Lo tròn violava l'arma. Tota la cima d'un pin parasòl s'espetèt, tombèt a tira d'ala dins lo clar. Un chòt miaulèt... E, tot d'una, sortit d'ont? sublimat de quinas raufarosas tripalhas? pastat e coma cagat per quina imaginacion d'òme coma un boc emissari? lo cèrvi del cél bombiguèt sus sa cèrvia... Los aviás aquí los plens uèlhs, a contrasens, la pèl mirgaldada de tròn, los andolhièrs ieroglifats. Coma los personatges del balet e coma lo sòmi de la monada que degun lo pòt pas contar... Entre que, de contunh, dins l'espandi ultrà-violet la naveta dels eslhauces, la naveta de l'amor teissian tèrras e temps.

...Es qu'avián somiat? Tot d'un còp pas mai d'auratge que mamot dins la pòcha, pas mai de cèrvi que de pulcinello... Mas los arbres riulejants, l'azur crus son aquí.

E, còp sèc, tot just espelit de l'auratge, lo rossinhòl que preluda... tiò... tiò.. tiò... tiò...

- Aquí! Al bèl mieg del cabrifuèlh, ditz Nòstre-Sénher.

- A la cima del fau... dins la pòcha del vent, a cò de la fada Osmonda... al vesc! ditz Albina. Dins las nòstras aurelhas, tè! Lo pus enveirent dels aucèls, coma un resson de l'aire, lo pus metafisic, lo pus mistic... la nòstra arma venguda aucèl.

- Per ma fe, faguèt Nòstre-Sénher.

- Chut, diguèt Albina, escota! Tira... tira... tira. tira... tchitchirlicht! Canta l'amor!

- Canta l'òme, diguèt Nòstre-Sénher.

- Lo desir nòu coma un sòu nòu... lo primièr poton...

- L'òme e son apetés de justícia, son talent de Dieu.

- Canta sa divina, sa fòla femèla... diguèt Albina

- Non pas, non pas... Canta l'umanitat, la divina, la fòla umanitat...

Lo fòl rossinhòl se calèt... e tanplan, s'envolèt.

- S'èri Papa... disiá al Papa.

Aviá encambat Sant Pèire *in extenso*, plantat aquí plantons a picas, semenadas las sotanas flaitats los tamborns, totes los soisses a sas cauças... e aquí l'as, cap e cap, amb lo Papa, mitat-figa mitat-rasim que marmoteja

- Daissatz, daissatz venir a ieu los grands cabords.

Lo Sant Paire es aquí dins son gabinet de trabalh, blanc de blanc, dins la pintrura fins al còl. Simplàs e omenet amb sa pichòta calòta nusa. Lo nas pimpalhat. L'uèlh de mirra. Davant el, Nòstre-Sénher dins son velós del dimenge, la barba socratica, l'uèlh mapamondial.

- S'èri Papa...

- Mon filh... diguèt lo Papa.

- Fraire... digilèt Nòstre-Sénher.

- Dieu sol es Dieu, diguèt lo Papa.

- E l'òme es son profèta diguèt Nòstre-Sénher. Que fas aquí?

- Prègui, diguèt lo Papa.

- Es que sabes qu'al tot començament Dieu copèt lo Temps en dos coma un pan de blat: lo jorn, la nuèit?

- Dins sa saviesa, diguèt lo Papa.

- E que la pregària, aquò's trabalh de nuèit? Prega tota la nuèit, prega, prega dins la nuèit del ventre, prega dins la nuèit del mal. Mas gaita que lo jorn se lèva.

- Lo jorn de l'arma! diguèt lo Papa.

- Lo jorn dels còsses que s'emponhan! diguèt Jèsus en mobilizant sos muscles dels braces. Pren ton còs coma una espasa e...

- Qual que siá que tire l'espasa, ditz.,l'evangèli...

- I a pas que Dieu que la tire jamai, car tu siás l'espasa de Dieu, diguèt Nòstre-Sénher. Dieu, pur esperit, a besonh de nòstra carn. Es pas fotut de levar un ròc sens ma man ni de reviscolar un mòrt sens mon cadavre. Nosautris sèm la man de Dieu, lo sens de Dieu. Gesta Dei per Humanorum. Lo Papa levèt lo cap. Aquel parlar de tèrra de fòc l'agantava pel fondament, dins aquela region mistica ont somia lo Gran de Sèrbe.

- Qual siás, tu? diguèt doçament.

- En primièr, es que siás verge?

- Lo Papa ressautèt. Tirèt sa calòta de Roman, pesèt sa vida coma al jorn del Jutjament, puèi, simple coma un rei

- O soi, faguèt.

- Per çò que cal passar lo fòc. diguèt Nòstre-Sénher, copar lo cap a las quatre bèstias de l'Apocalipsi... espiar Dieu cap e cap. Siás prèste?

- Mon filh... diguèt lo Papa.

- Soi pas digne de tocar l'ongla de ton artelh, diguèt Jèsus, mas coma lo Baptiste ai donat lo torn de clau, ai sonat lo gos... ai fait lo fòl...

- Oc, diguèt lo Papa.

- Oc, diguèt Nòstre-Sénher. Ensagèri de garir la pèsta amb de simplas... Ensagèri de li gratilhar lo miosotís... de li mobilizar son arma... A! i me soi donat fins a l'alali. Soi estat catolic, apostolic, ecumenic, ic, ic, ic... l'apòstol dels apòstols... lo fòl dels fòls... Los ai colhonats los òmes...

- E... diguèt lo Papa.

- E, diguèt Nòstre-Sénher, bondieu! Interèssa pas degun lo bonur... Aquò's favas e peses la patz!... S'èri Papa!...

- Soi lo servicial dels servicials de Dieu... diguèt lo Sant-Paire.

- Siaga Moïses, diguèt Nòstre-Sénher... Te sovenes de Peire l'Ermita, de Pau de Tarsa? E mai Borgia — aquel nom fait de bordèl e d'orgia — emai Borgia montava a caval... Es que siás podagre, mòldemesolhas, desbraçat?
- Soi vièlh, diguèt lo Papa tot paput.
- Vòs que prengue ta plaça e que tiara en tèsta, Sant-Esperit al vent, me'n anèssi ieu jol cèl incarnadin faire ton dever?... Oc-ben... Ai soscat de t'assassinar.
- *Ecce homo*... diguèt lo Papa... Dieu jutja los batacs del còr.
- E lo batac del pé just sus la tèrra revolucionària, diguèt Nòstre-Sénher.
- Nòstre-Sérher... diguèt lo Papa.
- Nòstre-Sénher embandís los mercands del temple a beles còps de foèt... diguèt Jèsus. Ont es lo Dieu de la justícia?
- Per en dessus de la mèscla... marmotejava lo Papa.
- En dedins de la mèscla, al bel mitan cridava Nòstre-Sénher. Dins lo rabaladís e l'ampla susor de ton pòble. Soi vengut te *mobilizar*. Ont siás, Papa? Dormisses, Papa! Papa parpalhòl, Papa de pacotilha, Papa de papafard! Quilha-te, Papa! Papa d'emponha te cal èsser, papa dels òmes! Fot-i de fotre, tè, dins ton aiga senhada! Coma dintran al convent, tu, dintra dins lo mond, dintra en vida! Pòrta-lo sus tas espatlas lo mond coma Atlàs lo pagan! E coma l'òme e la femna empegats un dins l'autra e totas las velas al vent fan l'amor, fai-i l'amor al mond. Nica-la, emprenha-la aquela femèla d'umanitat. De pertot ont lèva l'asirança, ont triomfa l'injustícia, ont la guèrra farandoleja, es aquí ton trabalh! L'òme crida a la rescorsa. Pren ton baston, tos uèlhs, ton còr e vai-i. Zo! Cap als òmes!
- Qué pòdi faire? se demandava lo Papa.
- En primièr te cal aprener ont es lo Mal. T'empatolhes pas dins lo vièlh pecat, lo pecat de la carn! Otre! Ne siátz encara a aquelas anticalhas? Après Buchenwald... Après Hiroshima... Lo pecat, uèi, en 1960... La messòrga e la violéncia aquí las as las doas colhas del Diables. Entre pifar una pola e tuar un òme, entre l'òbra de carn e la bomba atomica: ont es lo Pecat grand? A de bon o vos disi: melhor val cochar amb cent piucèlas qu'amb la caponariá. Mèfi! La carn, metètz-me lo a daquòs jos l'eimina, en resèrva per de temps filosòfs... Uèi s'agís de la vida de l'òme, de la fin del mond...
- Oidà, la patz, disiá lo Papa.
- Siaga lo Papa de la Patz. Pren l'umanitat en man. Tira-los de sa pagalha, dela Maquina d'infèrn. Aquò's pietat de daissar los paures òmes pescollar dins sa mérda. Se governar a l'azard de sas passions, de las ideologias, d'un vòte, d'una batalha, d'un còp d'Estat... Lo nas de Cleopatra, lo grun de sabla de Cromwell... E l'intelligéncia, alavetz? E la justícia? E l'èime? Organiza l'umanitat Papa infalhible, *ex-cathedra*! Dona-li lo *governament de la Rason*! Crèa lo Comitad de la Rason, cargat de pensar lo mond, de resòdre los problèmas del mond, scientificament, sus plan de la justícia, *en se*. I vesi ieu dins aquel *Comitad*, los as de l' intelligéncia e del saber, las tèstas d'eleit (gents de tèsta ça que la mai que gents d'esperit!) d'òmes coma Jean Rostand, Broglie, Gabriel Marcel, Jules Romains, Raymond Aron, l'Abat Pèire. Guehenno Sartre, Lanza del Vasto e Krishnamurti, Ignacio Silone, Heidegger e Karl Jaspers, Aldous Huxley, Bertrand Russell, Burnham e Emery Rives, lo doctor Schweitzer e Nehru, lo Papa, l'Archavesque de Cantorbery, lo Grand Rabbin de França, etc., etc... Que lo Comitad se sasigue de cada problèma, que l'examine en *dreit*, ne done la solucion justa, matematica. Cada jorn. Dins cada cas.
- O faràn pas, barbotinava lo Papa.
- T'ocupes pas d'aquò! Dintres pas al mens dins son jòc, lo jòc politic, economic, militar —lo jòc de l'istòria. Tu, demòra sus ton plan, lo plan de l'esperit. Fai ton trabalh en defòra dels governaments oficials, per en dessus l'estat de fait. A costat del fait, diga, tu, lo dreit. Dreit prima fòrça.

Lo problèma n° 1 aquò's la patz:

- Tuaràs pas!

La guèrra? Fòra-lei! Coma totis los assassinats... coma l'antropologia, la pésta, etc... Per aquò far, fonda una *Societat de las Nacions*, mas espiritala, pardi! Amb una armada internacionala, coma de just. Tot aquò o diguèri tre 1926 dins *Les Poilus* (p. 140): L'organizacion de la patz compòrta doas clausulas essencials: 1°) separacion absoluta dels Poders espiritals e temporals; 2°) armada internacionala. Sens tribunal espirital e sens armada, la Societat de las Nacions es la societat de las gojas!

A, aqueste còp, es la Revolucion granda, la vertadièira! La fin de la fòrça, la presa de poder de l'Esperit.

- En esperant...

- En esperant, engatja-te dins lo mond! Regussa ta sotana de diamant e ardit! En còs! Nòstre-Sénher èra nus sus la crotz, en tenguda d'atlèta, en tenguda d'Incarnacion! Es pas un simbòl, aiçò? Tua, tu, lo tiran de ta man, de ta man a tu, tua! Dieu o vòlt! Arrèsta la batalha! Oc-ben, traite al bèl mitan de la batalha amb iotas tas tiaras e totes tos crucifises. Amassa, en camin, un clerjon amb una crotz de palha, rauba l'esquila a una vaca... amb tot lo Dieu grand que viu dins ton còr e l'ala de la foliá en bricòla! Veses pas que sufiriá d'un anhelon de lait tombant, las patas verges, en plen maselatge, d'una pluma de colomba, d'una cilha d'enfant, per que la mòrt ne sia moqueta? E es que siás pas, tu, l'Anhèl de Dieu? Las balas te siblan per las aurelhas. Los tancs de seiéssanta tonas, riulejants de canons e de mitralhairas, avançan al pas, dotze, flame nòus, bavant e escopissent a l'entorn. Dins lo cél d'espessas voladas d'avions passan e mai repassan, centimètre per centimètre, largant de lònga sas petolas de fèrre. E degun per arrestar aiçò? Ont son las consciéncias bélas, los princes de l'Esperit? Ont es l'intelligentzia? Ont es lo Papa? Escampa-te davant los tancs, los dos braces levats al cél, brandissent ton esquila aici- sèm:

- Arrèr! Dieus o vòlt! . Se vei ja un balançament dins las regas d'acièr. Es clar que cap d'estat major a pas previst aquesta, a cò de Satan. L'inausit opèra. D'unis que i a sautan de son tanc, se trason d'a genolhs. D'autres questionan lo cél...

- Aquò's lo Papa! ditz qualqu'un... Qual ausarà te tirar dessus?

- Ausaràn... barbotinèt lo Papa.

- Aital siaga! cridèt Nòstre-Sénher, que ton cadavre, alavetz, emai ton cadavre los emmerdarà dins los sègles dels sègles! Amen.

Lo Papa èra aquí, braces al cél,...soscaire... Un fòl, soscava... De segur... De segur... Mas un fòl-frutés... e contagiòs... E que sa lenga taumaturja desrevelhava dins aquel Palais-de- Dieu qu'al-bòsc-dormís la vièlha arma espermatica dels Gregòris, dels Bonifacis, dels Juli lo Segond.

- S'èri Papa, disiá lo fòl.

- S'èri fòl, soscava lo Papa...

- Arrèsta! Una dròlla de dètz e uèit ans que se'n va desliurar Orléans, aquò's fòl? Un gojat de trenta ans que se'n va conquistar l'Asia, aquò's fòl? A l'escala d'Alexandre, de Nòstre-Sénher, è! A, pardi, a l'escala de Radaze, de Mestre Cuoldecuòr, notari, de l'especièr de la carrièra Frejacoeta...

- Qué cal far? diguèt lo Papa.

- Partir! diguèt Jèsus. Ane, lèva-te!

E lo Papa se quilhèt tot dreit amb sos milions de pelses, sas tripas d'Evangèli, sos uèlhs d'aur.

- Siás prèst? disia Nòstre-Sénher.

- O soi, disiá lo Papa que potonava sos sabatons

- Ont es lo tamborn? Ont es l'olifant? Ont es lo foèt pelut e las castanhetas? Partir, diga, aquò's pas bondrilhòs, auceldelisclat, exciting?

- Oc, òc, fasiá lo Papa.

- Es que lo Papa, el tanben, un pauc ara un un pauc puèi, èra vengut fòl. Fòl coma un òme dins sa levita de momia, fòl d'èime e de solèlh dins son armatge de mòrt. E aqueles dos cabordasses, s'embraçant la plena boca e trompetant del còr, èran aquí alavetz, coma dos companhs de Dieu. - Oc, un disiá...

- Oc, disiá l'autre... Aviá nosat un pan de sa levita a son aurelha... Aviá mes lo Papa dins son gilet.

- A mon comandament, disiá Nòstre-Sénher. Las mans a las corduras de las canças, lo pé dreit en l'aire coma l'aucèl sus sa branca!

- Dieus o vòl, disiá lo Papa.

- Lo gauche tancat a la tèrra coma lo vièt a son fondament, en abans! Zo!

- Un, dos... Un, dos... fasiá lo Papa comaun fòl.

- Al pas girmnastic! cridava Nòstre-Sénher.

-E lo sublim equipatge s'avança, de lòtja en lòtja... Las copòlas bringabalan... Las pòrtas sautan...

...Ja pel trauc de la sarralha vaquí la clau del cél... Ja la Polsa santa... Lo mond se dubrís coma una figa... La vida sentís a Bon Dieu...

-Mas... Arrèr,... Aquí los Soisses al garda-avos... Tota una volada de Monsignors... La SacreSecretariá d'Etat... La vida... la vida estequida... Arrèr!

- S'èri Papa! disiá lo Fòl.

- A, s'èri fòl! disiá lo Papa.

CAPITOL QUATREN

LO MAQUIS DE L'ARMA

Ont nòstre cande Nòstre-Sénher, un còp qu'o a tot ensajat: l'apostolat, l'acclon dirècta e l'apèl a l'autoritat, e qu'enlòc a pas capitat, finís per pensar a la saviesa: trabalhar son òrt, se salvar a el. D'aitant mai que l'an declarada, la guèrra atomica, la Bèla! Mèstre Fòl dintra donc en saviesa. Pren lo maquis de l'arma. Sauvat! (levat que, aquí tanben lo mond t'agante tornar al contorn e, si ben tant, te crucifique. A la crotz, Nòstre-Sénher!).

I SÈM! Es fait! Las fusadas intercontinentals son delargadas, los avions atomics a tira d'ala, bordelan sarrat las bombas A, H e Z, per las Americas, las Russias, sens comptar Roma, Paris, London. L'avèm aquí la tresena guèrra mondiala, la bèla. Lo grand bolhabaissa al sang... L'apocalipsi in extenso... L'illustrissima comedia della morte... Ja la terra es en bocinons, lo monde entièr en viravòlta, los pòbles a la desbaruta, long dels flumes, per dessús las montanhas. I sèm!

Albina es estada la primièira victima de guèrra. Jesus s'es sauvat a pro pena. Pels porta-aigas.
- Escapa! maissavan los òmes.
- Escapa! tindavan campanas.
- Escapa! crida lo resson.

La podra d'escampeta, te disi, las velas, a la nada, a pè, a esquina d'ase, a la turca, al berland d'as, dels quatre pès, un que tira a rèssa e l'autre a peital, ad hoc... Illico, te disi... Pft... Pfft... escapa!

E tot aquò te galaupava pels orizonts sang e aur, Nòstre-Sénher al mièg... un revolum de populaça... un sent-fum d'umanitat... Jos un deluvi de quadrimotors enrabiats... a la pista... al pus mendre signe de vida: un lac, un irondeleta, un borret... honoris causa... 5.000 avions a l'escorsa d'un ase... d'avions dell'arte arlequinats e pintrats a l'uòu, pindards coma d'enfantets, impassibles coma de fats... 5.000 bombas per un parpalhol, de fotudas bombas barbudas, orguenas grandas, crack de skunks... Una farandòla de maelstroms per las pradas metricas... lo mortalatge automatic...

Las ribièiras se passavan suls jòls, los bòsques sus palfics... Lo ferrog èra incarnat, las sorsas incarnadas, los gamasses vermelhons. Lo gibet bategant d'ossilhons. Al trescòl los vilatges cremavan coma de lusetas.

De pans d'oceans, de coas de caòs, ondejevan d'aquí d'alai dins l'espandi en trabalh. Un chic d'univèrs que coeteja encara coma una coa de claveta. Traversèron de mars de mèrda, de bòsques de fèr.

De còps que i a, al canton d'una paissièira per miracle sencèra, persistis una fabrica insolita, frèska coma barreta. Aquò contunha de virar, bravament, nèci e sublim... de maquinas fòlas.. Aquò te fabrica de cargossas a la cadena... o d'agulhas de mòstra *in secula seculorum*... Sus un agachon, darrèr un soc de cornièr, una mitralhaira abandonada tira dempuèi una setmana, per costuma. Dempuèi bel temps, lo passaire jai dejós sa barca, sos apanatges drudejant a mòrt, d'onglas de cinc poces, de quilòs de pelses, una mostacha d'auròcs. Un aucèl canta quilhat sus un occiput.

A tot moment, de dreita e de gaucha, sortissián un fum de tipas de tota farina, l'uèlh ventrut, lo nas gojat, de cordeladas de quidams galaupant sec per esparcets e a perpeta per las civadas cistercianas, trica-traca... Lo rosal èra roge. Un centenat de centaures desboissèt d'un caminol de faula, *sui generis*. Sus de carretons d'arcaia, las ròdas pintradas en blau de blòda e pelòs d'Eva, passavan de ribambèlas de matusalems totes empaturats de mainatjalha. Dominevobis en esclòps, jovenetas al jus, lòrds a lard seguissián, en rengueta, lo camin del canal... Un curat, un gèli, un pamparigosta... Bèstias e analfabèstias en rengueta... Mitats d'òme, quarts de diables, bocins de bogres, escartairats de man de mèstre, amb de pomas d'Adam coma d'Imalaiàs e d'estomacs coma de rosas tardièiras, las aures en bricòla, tafanari al vent. Dos

grands despenjafigas de quartdecuol fendián los blats, espasmodics, coma un parelh de ròsas de pòrc... Un traçonèl de bistanfluta caminava a paupas carrejant forra-borra dedins un tassionèl sas aurelhas, sos uèlhs, sa botariá, son còr, un fais de mècas, un molon d'artelhs... Una mena d'illustre pendard, mitat-carn, mitatpeis, trepava aici-sèm carrejant a son cuol, coma una nòvia, tres legas de tripalha. Las femnas d'estat, encamba qu'encambaràs se son ajaçadas a contra-luna e son prenhon li brandòla entre cuèissas coma guinhòls pel fièiral... laquets plens de vistons, torns d'òsses de la camba...

La nuèit tot aquò se jasiá, las plenas combas, per tribús e religions. S'entendiá jos la luna los gargotaments vastes, las espèrras salvatias...

A l'auba se trapèt dins un bòsc de pamplamossas, del costat de Patafiòla, al solelhat. Era un país rossèl e porpal, aigas cabordas e solèlh de galís. De pertot, d'espesses tropèls d'arbres en sason butan dins l'argila rojassa. Los cèls formiguejan de nòças, las bèstias majoralas, d'embrolhas de molusques convèrsan amb la semença unica. Las fonts sautan al cél, los vents dançan.

- Es aici? marmolèt Jèsus.

Aiga escampèt, sacre gròs cuol, se lavèt pès a pascas. Las saumas paissián tocant l'escruma. De molons de merdalhons èran aquí a pègarrèl. Una vielhòta fasiá cuire de porcelons sus un fòc fòl. A gaucha, sul puèg de las cucas, cent mila piucélas pernabatián a tustalimbusta, empaladus als espieuts de pòrcs-espins.

- Escapa! cridèt lo Grand-Desbracat.

- Escapa! cridèt lo Grand-Penjat.

- E, brutlant campadas, encambant bicas, compissant prèp, s'escapèt sempre que mai, contramont. La tèrra doça-amara brandava doçamenet. Una muòla cagava solèlh.

De l'autre band de l'Ocean, es lo jòc grand: galapians que trissan pebre per dessus pont...penjats que tenon pè al piès dels pins... mècas que mècan... mèrdan merdoses... Un ribambèla de sagnats al canton d'un blat... Un centenat de monjas desfrocadas pel vinhal... unis cent mila borgeses brancats dins sos vergièrs, prunas al vent... Los flumes carrejavan de pèrna... Qualquis milièirats de becuts empissanhats, en robinhòlas d'orang-otang, passavan al fil de l'espada lo bon pòble de Pauparís.

D'un bartàs d'indigò, un cardinal de curia, levèt posca, a galaupet.

- Escapa! cridava lo Cardinal.

Avian passat lo país dels estrucis, lo país dels auròcs. De païses en montadavala, listrats, pechblendats. De desèrts al fosfòr, de continents saurèls. Per a mesura èra la natura tota qu'aviá pres lo vent. Escapa! Era, per puèges e combas, per pamparigosta e per perlimpimpin, una desbaruta de lops, de mangostas, de gats. O avián legit dins las tacas del solelh, dins las regas de la man. I aviá signes als quatre cantons del cèl. Las fonts se retenián lo sang, las sérps se mordissián la coa. E tot d'una foguèt la desbranda dels aucelons. La cigonha aviá tirat lo senhal d'alèrta. Totas las alas d'aici al diables s'envoléron borron-borron del costat del vesc.

- Escapa! Escapa!

Un còp qu'agèt fait setanta còps set còps lo torn de la tèrra, caminant lo jorn, espartogant la nuèit... (situar la mar borrolada de barccassas, de nega-fòls, de nega-chins, penichas, còtres, naucas, logres, felocas, ioiós, pirògas, manaïcas, piahiàps, dòris, sampans, sloops, nises d'agassas, marias-salòpas...) se trapèt de nas amb Adam, al bèl mitan del Paradís terrèstre. Era un òme de qualques milions d'annadas, las espatlas caucanha, trapet de tripas, l'uèlh amiral.

- Chut, faguèt misteriosament.

E se metèt a contar son istoria:

- En l'an de Dieu, cent vint e uèit, comencèt, dos mila dos cent quaranta tres ans abans lo Deluvi, quatre mila quatre cents vint e nou ans abans que bastiguèsson la Piramid granda, sièis mila uèit cents quatre vint quatre ans abans l'Aigat-gròs del Iang-tse-quiang, nòu mila vint e uèit ans abans que fondèsson Roma, viviá a Erzendtha, a tocar Alaflagh, un brave òme

de cent pel sòu, paure coma un pet de pudís, òrre coma teta de turc e que trabalhava son camp de vida amb...

- Tà, tà, tà, tà, tà, s'escrièt Nòstre-Sénher. Veses pas ren adonc? An...
- Qual es aquò? Quinis son aquestes?
- Los òmes, l'òme, *homo malo*... An fach sautar la tèrra... torpilhada l'umanitat!
- Pò, pò, pò... fasiá l'autre.
- An tot escagassat, cremat, negat, espotit, empoisonat, gazat, violat, empalat...
- Paure enfant, fasiá lo vièlh, fa un bèl pichon miliard d'annadas que fan pas qu'aquò... Bota, bota, tot aquò es pas que gèstes! Jòcs de mans, ombres, fenomenologia... Matèria pura!... Lo mal es pas aquí... Lo mal aquò's pas acte mas estat. Esser e non pas faire. Lo mal, diguèt d'una votz secrèta, primordiala, lo mal es en dedins.
- Ou! fasiá l'autre. Los entendes pas que cridan Escapa?
- Escape qual vòl, mon filh. *Qual vòl*, te disi.
- Qual siás, alavetz. demandava Nòstre-Sénher.
- Adam, mon filh, Adam, lo primièr òme... vòli dire lo principi, la font, la natura de las causas... Lo que tot enfant d'òme a recors a el al moment que tot s'engruna, al moment que tot s'abolís. Dieu a pas creat l'umanitat, mas si ben l'òme, un òme. Aicí.
- Aicí?
- Oc-ben, aici. Al Paradís terrèstre! Lo vòs veire' lo seralh? Veni, mon filh!

E anavan, lo jove Nòstre-Sénher e lo vièlh Adam, de pèr lo Paradís terrèstre. Era l'alba de totas las albas. Tota la comba èra pas qu'un òrt grand, tot lo cèl qu'un grand Dieu. Lo vent i brodava l'azur a punts de niaisa. Sus una chambrièira d'oliu, l'arma del mond dança... Frescor, frescor, frescor... Era l'alba de las albas... *Fra il fin d'aprille e il capo di may*... Lo bestial i es naut, quilhat, vermelh. Aiçò es un anhelon de l'edat d'aur, rajolant de metafisicas, e que dança, que dança... E aiçò un aucèl de quatre patas, gròs coma un fòl, amb l'aleta del rainal e l'odor de la libertat que forteja... Los boissons blancs cruississian d'aigatge, un aigatge violet, apollinian. D'atenta d'ala, los borraus amaduravan. Anavi ieu, dins l'aire illustre. Lo pè en l'aire e tot trampelant de vergonha davant la matèria vèrge... Encambant, respiechós, lo cagaròl que cèrca lo cèl sus tèrra, tenguent mon buf davant l'abelha a son trabalh. Prenguèri un pauc de polsa dins mos dits: aquò te sentissia lo sòmi de bèstia e lo còr de garric. Lo butamèrda portava un miliard d'univèrses sus l'esquina. Comptèri un miliard de solèlhs sus un ròc pichonèl. Los nèrvis me riulejavan. Remenavi mos palmons nuses, mas cuèissas nusas dins un azur maià, emmanuel, cabord. E mon uèlh galaupava de la clau de sòl a l'empirèu. L'univèrs tot, dins son ample, es meune... Sabiaí pas pus ont metre *mos* bòsques, *mos* oceans, *mos* aucèls nimai se me calia rebalar al sòl o volar, gafar la sorsa per la coeta, mordre lo mèrlhe. Un luserp s'envolèt, lo seguiguèri a la nada. I avia d'albinòs dins l'ecò e aquò s'enarca, caribomba al sicap de la genèsi: la tronadissa del tamborn de las rosèlas, l'odor del trefuèlh coma una ventada de monja, lo bèc del pic contra lo silenci d'aur, lo lum a la gràcia del rée que se calha e s'escalha, una formigueta cavalca los sègles a bèles còps de foèt de fòc... Anavi, per l'univèrs illustre... Mon artelh es rei, mon cap s'acocha... L'urbs del ieu jol solèlh de miègjorn... Ou, òu... A dadà sus mon cacà... Lo joc de l'èsser amb l'arma del vèrb... Mas venas al zenit, mon det al cuol del temps. Ou, òu!... las puras mariòtas... La vida?... Aquò's una brandada de singes bandats, un momentàs de pantomina... La mar? Aquò's mar de caviar... L'arpa de l'ermina, es pel dessenh! Lo becaròia e lo moisset? metafisica... La telarilha? d'art... Las causas, elas, nom de Dieu! Carbona o diamant? E mèrda l'esperit!

Sus una fuèlha d'arronze granda coma l'India e l'uèlh, una pimpanèla se passejava polidament dins un quadre de pins e de cèl... Sosca, jucada dessus son pecolh, se gratussa l'arma... A contrajorn sa tripalha trelusenta jòga... Totes los rais del solèlh çai son, venguts a bèl exprès de 149.471.200 quilomètres... L'aire es clafit, pastat de tota la vida del mond, crits d'aucèls, espaines e espèrmas de pèl e de pluma, sièis cent mila menas d'insèctes, lo vent coma un seminari d'àngels, l'odor indigèna de la falguièira, los blaus-de-rei mai primitius, las fonts escrètas, lo musc dels antipòdes, tota una cavalariá d'atomes iodats, foletons, lipaires, totas las sabas, totis los polens, enfusòris, clorofilas, oxigèns, ressons, tot aquò sarrat, esquichat a l'entorn d'aquela pimpanèla pichona, dins aquela gotòta d'univèrs, coma sardas en barrica, noses dins un sac de noses, coma pertusanas dins un Paolo Ucello...

Caminavan, per l'illustra creacion... Passèron de flumes trismegistes, de forèstes d'arcaciàs, de pradas saladas. Dins la polsa de delicats penons de guas an signat: Dieu!

Caminavan e, d'aquí entre aquí, rescontravan de fotuts pitecantròps, de sacres desmamats, los pus traças amfibius, qualque chinchoria belrisèire... masques e bergamasques.

Al canton d'un bòsc aquí l'ors, l'ors dels orses, que s'espatarra dins sa peliça, lo pèl suavet, l'uèlh sospechós.

- Aviai tres fraires... marmotejava.

- ?...

- Empalats redde! Cinc o sièis sòrres...

- ?...

- Enpifradas rectà! te disi. La mamà, las tripas satrapas, los nenets chipolatas.

-?...

- Alavetz... prenguèri lo maquís... La pèl de l'ors... Fau l'ors! faguèt misteriosament.

- Lo vièlh Adam risiá dedins sa barba.

A costat del forn, estacat al telh per un cabestre d'unicòrn, un ase manja... Un ase amb un parelh de cauças de velors, las aurelhas crisostòmas, parlant d'aur...

- Arrèr! ditz Nòstre-Sénher.

- Mèrda! ditz l'ase en velós.

- Soi l'òme! ditz Nòstre-Sénher.

- Fai-te ase! ditz l'ase.

- E...

- Fau l'ase, ço ditz, per ganhar la vida.

Un pauc pus luènh, un fòl enfant, buta dròllament lo barrulet, amb maestria, sul camin del canal. Un enfant?... Plan adobat, alavetz... amb sas cambetas en pèl de cabra, l'uèlh preïstoric, la man de mofa.

- Chut, diguèt... fau l'enfant...

A mièg-sérre, monarcava una mena de sant òme astronomic e crus, tot frusat del pitral, tot patacat de l'esperit... E *pur e pur*... marmotejava... Donava d'aire a Galilea... Puèi ensaquèt son compàs dins sa pochà e amb un rire d'una lega:

- Ba, faguèt, fau la bèstia!

En aval èra un personatge perfiechament antic (Epictètes, se pòt) la man serviciala, lo front sobeirán, se donava d'òbra, tranquillòt, mitat-figa, mitat-rasim.

- Ieu, fau l'esclau, çò disiá.

A la riba del flume, un òme risiá. Ris, marcha sul cap, chapa las ròsas, òrta lo vent, ris, amanhaga los ases, emmèrda l'Estat, ris, aganta moscas, foeta la mar, pren lo temps a la lèca, fai Dieu, ris... Era un òme innocent, un fòl a de bon.

- Chut, ço ditz, fau lo fòl!

E de pertot, èra pas pus, d'amont d'aval, a la pata d'auca, al fons de la prada, a la gasa, que bèstias e simulacres de tota mena, engènis aurelhuts coma d'ases, Papas a gratipautas, sants al diables, totes camoflats de totara... un dròlle de balèti... Quin carnaval!

- Eureka, Eureka... marmotejava Adam... Faire l'andolha, faire la bèstia... Faire lo fòl... Aquí lo secretissim secrèt, l'alibi del bon Dieu. Incognito, enveirent, insasissable! La societat secrèta, l'ieroglif...

- Pel mièg de qué?

- Pel mièg de la libertat, filhòt! La libertat de l'arma, la « vida vidanta », tè! De pertot l'Autoritat salada l'innocent, aborís lo mostre, respiecha lo fòl.

- Es un fòl! ditz l'Avesque.

- Es un fòl! » ditz lo flic.

- E tu? demandava Nòstre-Sénher.

- Ieu, diguèt Adam, amb una jòia mistica, trufarèla, inausida, ieu, fau lo mòrt.

- Qué faire? soscava Nòstre-Sénher.

- Pren lo maquís, mon filh, lo maquís de l'arma. Siaga Adam! Adam lo Segond!

P.S - Varianta. — Segon d'autras sorssas (los manuscrits que venon de trapar sus ias ribas de Jordan semblan qu'acreditan aquesta version). Nòstre-Sénher jausiguèt pas gaire de temps de son paradís terrèstre. S'èra causida una caunha dins lo grand bòsc de la Galauba... jols arbres grands... al país dels esquiròls... Luènh del mond... A tocar Dieu. Aquí viviá dempuèi d'annadas o de sègles... quand, un bèl matin, una banda d'ostrogòts, jol pretèxe de guèrra civila, s'emparèt del bòsc, arrasant arbres, brutlant bòrias... Nòstre-Sénher sul pic sospièit, pres per qualque espionàs... un anarquista... un assassin... un fòl... l'espaventable òme de las nèus... la serp de mar, te sabi... E lo pòble d'assetjar son recapte... E nòstre òme de fugir, pels arbres, tè, pardi! De per en bas gendarmariás e milícias i an l'uèlh dessús, ajustan los fusilLs. Tota la cacibralha a la rescorsa, a beles vitupèris e a còps de calhaus. E1 fugissiá, d'una branca a l'autra, a la cima del mond. Las balas i fiulavan entre las fuèlhas, entre los artelhs. Los gosses japavan de pertot. E tot d'un còp... vegèron lo paure Nòstre-Sénher bordelar de la cima d'un garric, trucant ramèls, s'espotiguent a totas las forcas, baringa-baranga... puèi, al bot de trantòla, s'empalant net sus una brancassa copada... fins al tafanari. E l'aviás aquí, quilhat sus son espieut, tot polsant, braces en crotz, pès a pic, lo cap coronat d'espinas... Evocant, en filigrana, dins la perspectiva, l'Autre Crucificat... Coma se tot Evangèli postulava neccessàriament sa Victima, coma s'èra estat escrit que lo mond se sauva pas que dessús la crotz... Dins l'en bas, lo pòble en deliri maissava:

- Salut, Rei de la Vida!

Esperèt, esperèt son darrièr badalh... dins son velós dels dimenges, la barba socratica, l'uèlh mapamondial ». Un fil de sang li davalava per las tetas, al solelhàs.

Sus la branca pus nauta, cantava un rossinhòl.

© CIEL d'Oc – Mars 2007